

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW
ZARZĄD GŁÓWNY

Komunikat
4/122

*Z okazji świąt Bożego Narodzenia
i Nowego 2015 Roku
Sybirakom i ich Rodzinom
z serca płynące życzenia Bożego błogosławieństwa,
zdrowia i wszelkiej pomyślności
składają*

*Prezydium Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
i Redakcja*

Warszawa, grudzień 2014

**Szanowni P.T. Prezesi Oddziałów i Kół
Prosimy o zaznajamianie z treścią Komunikatu
wszystkich członków Zarządu i Związku**

REDAKCJA
Irena Tańska
Beata Żyłkowska

Copyright © by Związek Sybiraków Zarząd Główny 2014
e-mail: biuro@sybiracyzg.pl

ISSN 1508-0676

Łamanie komputerowe – *Joanna Archacka*

Nakład 550 egz.

ZWIĄZEK SYBIRAKÓW ZARZĄD GŁÓWNY
00-048 Warszawa, ul. Mazowiecka 12/III p.,
tel./fax 22 827-93-71
Konto bankowe PKO BP S.A. I O/Warszawie
Nr 85 1020 1013 0000 0502 0149 8617

SPRAWY ORGANIZACYJNE

Uchwała nr 47
z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny przyjął zaproponowany przez Prezydium porządek obrad.

Skarbnik
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
dr Stanisław Jurkin

Przes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 48
z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny przyjął i zatwierdził rezygnację z dnia 14 października br. pana Stanisława Sikorskiego z funkcji Sekretarza Generalnego, członka Prezydium, Członka Zarządu.

Skarbnik
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
dr Stanisław Jurkin

Przes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 49

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny powołał na stanowisko Sekretarza Generalnego pana Kordiana Borejkę i w związku z tym dokooptował do Prezydium.

Sekretarz
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
dr Stanisław Jurkin

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 50

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny zatwierdził przyznanie ryczałtów telefonicznych w wysokości 100 zł miesięcznie dla niżej wymienionych osób:

Tadeusz Chwiedź
Czesław Czarkowski
Roman Janik
Stanisław Jurkin
Eugeniusz Kuszka
Grzegorz Lipowski
Maria Markiewicz
Mieczysław Pogodziński
Tadeusz Rymaszewski
Danuta Sedlak
Zygmunt Skotnicki
Aleksandra Szemioth

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
Kordian Borejko

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 51

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny zatwierdził przyznanie miesięcznych ryczałtów w wysokości 500 zł dla Prezesa i Sekretarza Generalnego.

Skarbnik
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
[Signature]
dr Stanisław Jurkin

Wiceprezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
[Signature]
Eugeniusz Kotzka

Uchwała nr 52

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny w związku z dwoma wakatami (po zmarłym Tadeuszu Kaklinie i ustępującym Stanisławie Sikorskim) dokooptował do Zarządu panią Iwonę Biedulską.

Sekretarz Generalny
Zarządu Głównego
Związku Sybiraków
[Signature]
Kordjan Borekko

Prezes
Zarządu Głównego Związku Sybiraków
[Signature]
inż. Tadeusz Chwiedź

Uchwała nr 53

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

Zarząd Główny odwołał pana Stanisława Sikorskiego ze stanowiska Przewodniczącego Konwentu Dwustopniowej Odznaki Honorowej za Zasługi dla Związku Sybiraków oraz Przewodniczącego Komisji Odznaczeń i Wyróżnień.

Skarbnik
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

dr Stanisław Jurkin

Przewodniczący
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

inż. Tadeusz Chwiedź

(Handwritten signature)

Uchwała nr 54

z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie
w dniu 14.10.2014 r.

W związku z powołaniem na stanowisko Sekretarza Generalnego Kordiana Borejki Zarząd Główny powierzył mu stanowisko Przewodniczącego Konwentu Dwustopniowej Odznaki Honorowej za Zasługi dla Związku Sybiraków oraz Przewodniczącego Komisji Odznaczeń i Wyróżnień.

Skarbnik
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

dr Stanisław Jurkin

Przewodniczący
Zarządu Głównego Związku Sybiraków

inż. Tadeusz Chwiedź

(Handwritten signature)

SPOTKANIE W KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW

W „Komunikacie” nr 3/121 z października 2014 r. umieściliśmy tekst pisma, jakie Zarząd Główny Związku Sybiraków w dniu 3 października br. skierował do premier Ewy Kopacz.

19 listopada zostaliśmy zaproszeni za spotkanie z sekretarz stanu Małgorzatą Kidawą-Błońską, odpowiedzialną w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów za kontakty z Sejmem i Senatem. W spotkaniu udział wzięli prezes Zarządu Głównego Tadeusz Chwiedź, wiceprezes Grzegorz Lipowski oraz sekretarz generalny Kordian Borejko.

Podczas spotkania poinformowaliśmy sekretarz stanu o wielu latach starań o uchwalenie przez Sejm ustaw o przyznaniu świadczenia pieniężnego i renty inwalidzkiej sybirakom-kombatantom przebywającym w latach 1939–1956 na przymusowym zesłaniu lub deportacji w byłym Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Przedstawiliśmy relację z naszych spotkań w ministerstwach i urzędach centralnych.

Powiadomiliśmy także o naszym udziale w posiedzeniu Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny w dniu 8 października 2014 r., podczas którego podważyliśmy stanowisko przyjęte przez Komisję na posiedzeniu 8 stycznia br. w oparciu o oświadczenie wiceministra pracy i polityki społecznej o zajęciu dzień wcześniej przez Radę Ministrów stanowiska negatywnego co do dalszego trybu procedowania tych projektów ustaw. Okazało się, że Komisja nie dysponowała pełnym uzasadnieniem Rady Ministrów, ażeby podjąć taką decyzję. Rada Ministrów przedstawiła je dopiero 13 stycznia i zawierało ono istotny błąd. W uzasadnieniu stwierdzano bowiem, że osoba, której zostanie przyznane inwalidztwo wojenne, będzie otrzymywała pełną emeryturę i pełną rentę, co jest nieprawdą. W przypadku gdyby emerytura przewyższała wysokość renty, przysługiwałyby jak dotąd emerytura i połowa najniższej renty inwalidy wojennego, lub odwrotnie.

Podczas spotkania dużo czasu poświęciliśmy sytuacji istniejącej od wielu lat na terenie Zielonej Góry, gdzie lekarze orzecznicy ZUS przyznali inwalidztwo wojenne rażąco niskiej liczbie sybiraków. O ile w kraju procent osób z uprawnieniami osoby represjonowanej oceniany jest na poziomie 70–80, o tyle w Zielonej Górze wynosi 20%. Przekazaliśmy również na piśmie stanowisko przewodniczącego Międzynarodowej Komisji ds. Inwa-

lidztwa Wojennego, prof. dr. hab. Adama Szymusika z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, w którym zawarte jest stwierdzenie oparte na wieloletnich badaniach, że „nie jest możliwe 50 lat po wojnie ustalenie, w jakim stopniu aktualny stan zdrowia jest wynikiem prześladowań czy chorób doznanych w czasie deportacji, a w jakim skutkiem wieku, urazów i chorób w okresie powojennym. (...) bardziej celowe byłoby przyznanie inwalidztwa wojennego wszystkim osobom, które doznały represji i posiadają uprawnienia kombatanckie, niż badanie ich przez komisje ZUS”.

Wyraziliśmy także nasze stanowisko co do Dezyderatu Komisji Polityki Społecznej i Rodziny skierowanego do prezes Rady Ministrów w sprawie pomocy państwa dla sybiraków. Jest to wydłużenie procedury, bowiem postulowane punkty (m.in. analiza sytuacji zdrowotnej i socjalnej środowiska zesłańców, ocena skuteczności dotychczasowych rozwiązań pomocy państwa i stopnia realizacji w praktyce ustawowych uprawnień czy też analiza prawidłowości systemu orzecznictwa wobec sybiraków ubiegających się o rentę inwalidzką) są dokładnie rozpoznane, a chodzi o to, by decyzje nie zapadły w czasie tej kadencji Sejmu.

Spotkanie trwało ponad godzinę i przebiegało w bardzo sympatycznej atmosferze. Na zakończenie uzyskaliśmy zapewnienie sekretarz stanu Małgorzaty Kidawy-Błońskiej, że całość materiału przedstawi premier Ewie Kopacz, która temat zna z wcześniejszych spotkań, jeszcze gdy była marszałkiem Sejmu. Powinniśmy oczekiwać zaproszenia na kolejne spotkanie w pierwszej połowie grudnia.

Grzegorz Lipowski

Warszawa, 17 września 2014 r.

SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH
Jan Stanisław Ciechanowski

Wielce Szanowni Państwo,
mając na uwadze zgłaszane do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych problemy dotyczące częstotliwości korzystania z uzdrowskiego leczenia sanatoryjnego, uprzejmie informuję Szanownych Państwa, że zgodnie z § 2 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 lipca 2011 r. (DzU nr 142, poz. 835) lekarz ubezpieczenia zdrowotnego wystawia skierowanie na leczenie uzdrowskie albo rehabilitację uzdrowską. Paragraf ten wskazuje również, że w przypadku osób dorosłych zalecana jest częstotliwość korzystania z leczenia uzdrowskiego albo rehabilitacji uzdrowskiej nie częściej niż raz na 18 miesięcy, co dotyczy również kombatantów i ofiar represji.

Warunek ten nie dotyczy leczenia uzdrowskiego w szpitalu uzdrowskim i leczenia uzdrowskiego w formie rehabilitacji uzdrowskiej w szpitalu uzdrowskim oraz w uzdrowskim leczeniu ambulatoryjnym. Skierowanie na powyższe formy leczenia może wystawić każdy lekarz, który posiada kontrakt z NFZ (nie musi być to lekarz specjalista ani lekarz prowadzący leczenie szpitalne).

Szpitalne leczenie uzdrowskie dla dorosłych trwa 21 dni. Leczenie jest bezpłatne – pacjent ponosi koszty dojazdu na leczenie do miejscowości uzdrowskiej i powrotu. Wstępne badanie lekarskie przeprowadzane jest w pierwszej dobie po przyjęciu. Co tydzień wykonywane są kontrolne badania lekarskie, a końcowe badanie lekarskie w ciągu 24 godzin przed wypisem. Ustalony i na bieżąco korygowany jest program leczenia balneologicznego i farmakologicznego, a także dodatkowe specjalistyczne konsultacje lekarskie niezbędne do prowadzenia leczenia. Pacjent ma zapewnioną całodobową opiekę lekarską (dyżury w obiekcie) i opiekę pielęgniarską (dyżur w oddziale). W zakresie zabiegów fizykalnych trwających przez sześć dni w tygodniu winny być zapewnione nie mniej niż trzy zabiegi dziennie, ukierunkowane na leczenie schorzenia będącego podstawą skierowania do uzdrowska, uzależnione także od wskazań i przeciwwskazań lekarskich, w tym:

- zasadniczy zabieg bodźcowy z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych,
- dodatkowe zabiegi fizjoterapeutyczne.

Zapewnione są również dieta zgodna z profilem leczenia oraz edukacja zdrowotna i promocja zdrowia ukierunkowana zgodnie z profilem oddziału szpitalnego.

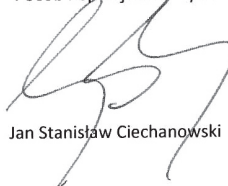
W przypadku uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego osoby korzystające z leczenia uzdrowiskowego opłacają częściowe koszty wyżywienia i zakwaterowania. Wysokość odpłatności uzależniona jest od standardu pokoju i sezonu. Ponadto zapewniona jest całodobowa opieka pielęgnarska, a pomoc lekarska w przypadku nagłego zachorowania lub pogorszenia stanu zdrowia pacjenta w godzinach popołudniowych, wieczornych i nocnych – na wezwanie pielęgniarki.

Wydaje się, że uzdrowiskowe leczenie szpitalne dorosłych jest korzystniejsze dla kombatantów ze względu na termin, brak konieczności dopłacania do pobytu, a także szerszą opiekę lekarską. Forma takiego leczenia nie jest popularna, a lekarze podstawowej opieki zdrowotnej, którzy mogą wystawiać skierowanie, nie zawsze wiedzą, że mogą to robić.

Biorąc pod uwagę powyższe, zwracam się z prośbą do Szanownych Państwa o przekazanie, w miarę możliwości, powyższych informacji zainteresowanym kombatantom i ofiarom represji.

Z poważaniem

Szef
Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Jan Stanisław Ciechanowski

UROCZYSTOŚCI I SPOTKANIA

ODSLONIĘCIE OBELISKU SYBIRAKÓW W GROMADCE

W dniu 15 czerwca 2014 r. w Kole Związku Sybiraków w Gromadce (Oddział w Legnicy) został odsłonięty obelisk Sybiraków. Jego wykonanie sfinansował wójt gminy Dariusz Pawliszczy. Napis na obelisku brzmi: „W hołdzie zmarłym i pomordowanym ofiarom deportacji w latach 1939–1956, których kości pozostały w tajgach Sybiru i stepach Kazachstanu”.

W uroczystości udział wzięła delegacja Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy: prezes Zarządu Oddziału Maria Jurkiewicz, wiceprezes Wanda Puchała, a także członek Zarządu Głównego Henryk Olejnik. Obecni byli przedstawiciele Kół w Legnicy, Złotoryi i Jaworze wraz z pocztami sztandarowymi.

Okolicznościowe przemówienie wygłosiła prezes Maria Jurkiewicz. Osoby zasłużone zostały odznaczone Odznaką Honorową Sybiraka. W ich imieniu podziękował wójt gminy Gromadka Dariusz Pawliszczy. Na zakończenie delegacje złożyły pod obeliskiem kwiaty.

Następnie wszyscy uczestnicy udali się do Domu Kultury na część artystyczną, podczas której wystąpiły zespoły regionalne i kapele. W trakcie poczęstunku wymieniano wspomnienia oraz dzielono się doświadczeniami w pracy.

Wanda Puchała

Obelisk Sybiraków w Gromadce

WYSTAWA PRAC PROF. STANISŁAWA KULONA W BIAŁYMSTOKU

Podczas uroczystości XIV Międzynarodowego Marszu Żywej Pamięci Polskiego Sybiru w Białymstoku 11 września 2014 r. w Muzeum Woj-ska odbyło się uroczyste otwarcie wystawy prac sybiraka, znanego artysty rzeźbiarza prof. Stanisława Kulona. Cykl płaskorzeźb „Sybiracka droga krzyżowa” to 28 tablic sosnowych, barwionych, o wymiarach 45 x 84 cm, pięknie wyeksponowanych w sali muzealnej dzięki dyrekcji i pracownikom muzeum. Wystawa prezentowana była od 11 września do 10 października 2014 r. Cieszyła się dużym zainteresowaniem. Prace trafią następnie do powstającego Muzeum Pamięci Sybiru. Podczas wernisażu prof. Stanisław Kulon otrzymał medal Matki Sybiraczki.

Stanisław Kulon jako 10-letnie dziecko 10 lutego 1940 r. został z rodziną wywieziony z Kresów na Sybir do tajgi, jak wielu z nas. Ciężkie warunki, praca ponad siły, głód, śmierć rodziców i rodzeństwa pozostawiły głęboką

Wernisaż wystawy „Sybiracka droga krzyżowa”, o swoich pracach opowiada prof. Stanisław Kulon (pośrodku)

traumę w jego świadomości. Jako artysta przekazuje więc to, co zachował w pamięci z tamtego okresu. Są to głównie wspomnienia o rodzinie, podobne do wspomnień sybiraków, którzy trafili do tajgi lub do Kazachstanu.

Wystawa w Muzeum Wojska zorganizowana została staraniem Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków, z wielką pomocą sekretarza generalnego Zarządu Głównego Stanisława Sikorskiego oraz zainteresowanej ukazywaniem historii sybiraków dyrekcji Muzeum Wojska w Białymstoku. Inicjatorką była Mirosława Niekoraniec, członkini Zarządu Oddziału Warszawskiego i prezes Koła Żoliborz-Bielany, do którego należy prof. Stanisław Kulon.

Mirosława Niekoraniec

MSZA ŚWIĘTA W INTENCJI OJCZYZNY WE WROCŁAWIU

13 września 2014 r., tradycyjnie w drugą sobotę września, w kościele o.o. Redemptorystów przy ul. Wittiga we Wrocławiu została odprawiona uroczysta koncelebrowana msza święta w intencji ojczyzny. Mszy przewodniczył kapelan wrocławskich sybiraków ks. prałat dr Franciszek Głód w towarzystwie proboszcza parafii Najświętszej Marii Panny Matki Pocieszenia o. Damiana Simonicza. O. Damian Simonicz wygłosił wzruszające, patriotyczne kazanie, w którym nawiązując do tragedii zesłanych na „niehumanitarną ziemię”, mówił o konieczności pokoju, jedności i życia w prawdzie. Na ołtarzu podczas mszy stała urna z ziemią przywiezioną z Syberii, przekazana przez sybiraków ze Świnoujścia Izbie Pamięci we Wrocławiu.

Na mszę połową przybyli przedstawiciele władz samorządowych, policji, organizacji kombatanckich, młodzieży szkolnej i harcerskiej oraz liczne poczty sztandarowe.

Jak zawsze obecna była kompania honorowa Wojska Polskiego. Odczytano wzruszający apel poległych, zakończony salwą honorową.

Po złożeniu wieńców na płycie pod ścianą Panteonu Wschodu uczestnicy uroczystości mogli obejrzyć znaki pamięci oraz zwiedzić Izbę Pamięci.

Udział kombatanatów był tym razem skromniejszy niż w latach poprzednich, w tym samym bowiem terminie odbywał się w Białymstoku Marsz

Kapelan wrocławskich sybiraków ks. prałat dr Franciszek Głód (z lewej) i o. Damian Simonicz, proboszcz parafii Najświętszej Marii Panny Matki Pocieszenia, przed nimi urna z ziemią przywiezioną z Syberii

Żywej Pamięci Polskiego Sybiru, we Wrocławiu zaś Zjazd „Afrykańczyków” oraz Zlot Wołynian.

Tłem mszy polowej za ojczyznę była wystawa o Golgocie Wschodu autorstwa Ośrodka Pamięć i Przyszłość oraz wrocławskiego Stowarzyszenia Pamięci Zesłańców Sybiru.

Grażyna Żak, Włodzimierz Kowalczyk

Poczty sztandarowe organizacji kombatanckich i szkół

UROCZYSTOŚĆ 75. ROCZNICY AGRESJI ZWIĄZKU RADZIECKIEGO NA POLSKĘ I 25-LECIA KOŁA NR 5 W KROŚNIE ODRZAŃSKIM

*I w tajgach, w pustkowiu, wśród mrozu ciosali swoje przetrwanie,
By pamięć ponieść o sobie i o tych, co nie przetrwali.*

ks. Łukasz Krzanowski „Syberyjskie anioły”

Sybiracy Koła nr 5 w Krośnie Odrzańskim (Oddział w Zielonej Górze) spotkali się 14 września 2014 r. w kościele św. Andrzeja na mszy świętej odprawionej w intencji wszystkich sybiraków z okazji 25-lecia reaktywowania Koła Związku Sybiraków w Krośnie Odrzańskim.

W dniu 17 września 2014 r., w 75. rocznicę agresji ZSRR na Polskę przy obelisku „W hołdzie Polakom zesłanym na Sybir 1940–1956”, ufundowanym przez Koło nr 5 na Cmentarzu Komunalnym, odbyła się uroczystość patriotyczna ku czci wszystkich poległych Polaków.

Prezes Zarządu Koła Daniela Otlewska powiedziała do zebranych: „Spotkaliśmy się tu, aby zachować w świadomości wydarzenia z tamtych lat, gdyż »naród pozbawiony korzeni usechłby niczym drzewo«. Nie zapominajmy o tym, uczmy młode pokolenia naszej historii”.

Przemawia prezes Zarządu Koła Daniela Otlewska

Większość uczestników uroczystości stanowiła właśnie młodzież – uczniowie krośnieńskich szkół podstawowych i gimnazjów, a także Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. W. Broniewskiego. Licznie przybyły poczty sztandarowe oraz wojsko wraz z kompanią honorową. Obecni byli przedstawiciele samorządu, Urzędu Miasta i powiatu krośnieńskiego, straży granicznej, Komendy Powiatowej Policji, dyrekcja wszystkich szkół, reprezentanci Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych oraz sybiracy.

Modlitwę odmówił kapelan parafii św. Marcina ks. Edward Olech, polecając Bogu wszystkich poległych w czasie II wojny światowej i tych, którzy nie wrócili już z „niełudzkiej ziemi”.

Popłynęły słowa wiersza Bogusławy Urgacz „Kamień Sybiraka”, który pięknie wyrecytowała uczennica III klasy Liceum Ogólnokształcącego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. W. Broniewskiego Agata Iskra:

*W pomniku Sybiraków,
w tym zimnym kamieniu
jest wypisana smutna prawda
o ludzkim cierpieniu. (...)
Pamięć męki Sybiraków
mocną klamrą spięta,
aby każdy o niej wiedział
i o niej pamiętał.*

Składanie kwiatów pod obeliskiem. Od lewej: radny Rady Miejskiej Adam Przybysz, burmistrz Marek Cebula, radna Kazimiera Potocka, zastępca burmistrza Grzegorz Garczyński, wiceprzewodniczący Sejmiku Woj. Lubuskiego Zdzisław Paduszyński

Uroczystość zwińczyły apel poległych i salwa honorowa. Pod obeliskiem zostały złożone kwiaty.

Następnie wszyscy udali się do Zamku Piastowskiego, w którym odbyła się oficjalna część obchodów jubileuszu 25-lecia powstania Koła Związku Sybiraków w Krośnie Odrzańskim. Rozpoczęło ją odegranie Hymnu Sybiraków. Minutą ciszy uczczono tych, którzy opuścili już nasze szeregi, odchodząc do wieczności. Po przywitaniu przybyłych na zamek gości przez prowadzącą uroczystość prezes Zarządu Koła Daniełę Otlewską, honorowa prezes Koła Weronika Szymczak przedstawiła rys działalności Koła w minionych latach.

Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków odznaczeni zostali: Zdzisław Paduszyński – darczyńca rzeźby Golgota Wschodu, która stanęła na Cmentarzu Komunalnym w Krośnie Odrzańskim, Jan Herda – rzeźbiarz, twórca wspomnianego dzieła, Weronika Szymczak – honorowa prezes Koła, Daniela Otlewska – aktualna prezes Zarządu Koła. Dyplomy otrzymały Karolina Wodecka – jedna z założycielek Koła i Emilia Chrul – długoletnia członkini Zarządu Koła. Ponadto za pracę nad kształtowaniem młodego pokolenia w duchu patriotycznym,

Od lewej: prezes ZKRPiBWP Eugeniusz Rawa, marszałek Józef Zych, wicestarosta powiatu krośnieńskiego Włodzimierz Rogowski, wiceprzewodniczący sejmiku Zdzisław Paduszyński, sybirak Mirosław Giryń, doradca wojewody lubuskiego Andrzej Świder, radny Adam Przybysz

przekazywanie wiedzy o zesłańcach Sybiru i długoletnią, owocną współpracę z sybirakami ziemi krośnieńskiej Zarząd Koła przyznał dyplomy uznania Darii Nowak, pedagog Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Krośnie Odrzańskim oraz Beacie Styk, pedagog Zespołu Szkół Budowlanych w Zielonej Górze. Aktu dekoracji dokonali burmistrz Krosna Odrzańskiego Marek Cebula i wiceprezes Zarządu Oddziału w Zielonej Górze Ryszard Greszczyk. Dyplomy wręczyła Weronika Szymczak.

Prezes Daniela Otlewska serdecznie pogratulowała wszystkim wyróżnionym. Podziękowała za ich wkład w pracę Koła. Podkreśliła, że znaki pamięci, do których zalicza się rzeźba Golgota Wschodu, już na zawsze wpiszą się w krajobraz krośnieńskiego cmentarza, przypominając o cierpieniach ludności deportowanej ze wschodnich kresów Polski na Syberię i o zbrodni katyńskiej – wykonaniu wyroku na żołnierzach i oficerach polskich.

Życzenia z okazji jubileuszu 25-lecia Koła nr 5 na ręce prezes Daniela Otlewskiej i honorowej prezes Weroniki Szymczak złożył marszałek Sejmu RP Józef Zych. Wręczył także obu paniom album „13 błogosławieństw. Moje spotkania ze świętym Janem Pawłem II” swojego autorstwa. Życzenia przekazali również burmistrz Krosna Odrzańskiego Marek Cebula, poseł na Sejm RP Bożena Sławiak, radny województwa lubuskiego Leszek Turczyniak. W imieniu wojewody lubuskiego Andrzej Świder oraz poseł na Sejm RP Witold Pahl w przesłanym liście złożyli deklaracje udzielenia wszelkiej pomocy i współpracy w realizacji zaplanowanych celów. Społeczność przedszkoli w pięknych życzeniach napisała: „Dzięki Państwu możemy poznać prawdę historyczną o tamtych niespokojnych czasach, dzięki Wam znamy swoją tożsamość narodową”.

Dziękujemy wszystkim za piękne słowa. Dziękujemy za duchowe wsparcie proboszczowi parafii św. Jadwigi Śląskiej ks. Zbigniewowi Samociakowi, kapelanowi parafii św. Marcina ks. Edwardowi Olechowi oraz ks. kanonikowi Stanisławowi Gancarzowi.

Uczestnicy obejrzeni na ekranie krótką prezentację przedstawiającą ważniejsze wydarzenia w historii Koła. Następnie mieli możliwość zwiedzenia z przewodnikiem Zamku Piastowskiego.

Po posiłku i pamiątkowym zdjęciu udano się do portu na godzinny rejs statkiem „Zefir” po Odrze.

Pełen miłych wrażeń dzień na długo zapadnie w pamięć krośnieńskim sybirakom.

Daniela Otlewska

DZIEŃ SYBIRAKA WE WROCŁAWIU

16 września 2014 r., w przeddzień Dnia Sybiraka, w Dużym Studiu Polskiego Radia odbyła się uroczysta akademie, podczas której miało miejsce wręczenie zasłużonym działaczom odznaczeń państwowych i związkowych oraz podsumowanie konkursu „Losy Polaków na Wschodzie w latach 1939–1956”.

Przybyli m.in. wicewojewoda dolnośląski Ewa Mańkowska, wicemarszałek dolnośląski Radosław Małoń, wiceprezydent Wrocławia Wojciech Adamski, dolnośląski kurator oświaty Beata Pawłowicz, radny Jan Chmielewski.

Po wprowadzeniu pocztów sztandarowych i przywitaniu przybyłych gości przez prezesa Zarządu Oddziału Związku Sybiraków we Wrocławiu Eugeniusza Kuzkę, głos zabrał kapelan wrocławskich sybiraków ks. prałat dr Franciszek Głód, który, po jak zwykle ciepłych i wzruszających słowach skierowanych do sybiraków, zakończył swoje wystąpienie modlitwą.

Wicewojewoda Ewa Mańkowska, po krótkim wystąpieniu, dokonała dekoracji odznaczeniami państwowymi zasłużonych sybiraków. Medalem Pro Patria odznaczony został m.in. prezes Zarządu Oddziału Eugeniusz Kuzka.

Sympatycznym wydarzeniem było nadanie zasłużonemu wrocławskiemu sybirakowi Czesławowi Strzyglewskiemu, wieloletniemu prezesowi Zarządu Koła, tytułu Honorowego Prezesa Zarządu Koła Wrocław-Stare Miasto.

Wręczenie przez wicewojewodę Ewę Mańkowską medali Pro Patria

Laureaci konkursu „Losy Polaków na Wschodzie w latach 1939–1956” wraz z kurator Beatą Pawłowicz i prezesem Zarządu Oddziału ZS we Wrocławiu Eugeniuszem Kuską

Dolnośląski kurator oświaty Beata Pawłowicz w swoim wystąpieniu, podsumowującym siódmą już edycję corocznego konkursu „Losy Polaków na Wschodzie w latach 1939–1956”, podkreśliła, iż uczniowie biorący udział w konkursie nie tylko uczestniczą w niecodziennej lekcji historii, ale

Występ młodzieży Gimnazjum im. Macieja Rataja w Żmigrodzie

poprzez działanie i poszukiwanie przyjmują odpowiedzialność za przekazywanie historii sybiraków innym. Następnie laureatom konkursu dolnośląskich szkół zostały wręczone dyplomy i nagrody rzeczowe ufundowane przez Kuratorium Oświaty i wrocławski Oddział Związku Sybiraków.

Na zakończenie uroczystości wystąpiła młodzież z Gimnazjum im. Macieja Rataja w Żmigrodzie.

17 września 2014 r., w 75. rocznicę napaści Związku Radzieckiego na Polskę, Dzień Sybiraka we Wrocławiu rozpoczął się uroczystą, celebrowaną mszą świętą w kościele św. Bonifacego. Mszę odprawił proboszcz parafii ks. prałat Wojciech Tokarz w asyście kapelana wrocławskich sybiraków ks. prałata dr. Franciszka Głoda, który wygłosił wzruszającą homilię. Po mszy wszyscy uczestnicy udali się na skwer Sybiraka pod pomnik Zesłańcom Sybiru, gdzie nastąpił uroczysty apel poległych, oddana została salwa honorowa, złożone zostały wieńce i wiązanki kwiatów przez przedstawicieli władz wojewódzkich, samorządowych, organizacje kombatanckie oraz licznie zgromadzoną młodzież szkolną i harcerską.

Włodzimierz Kowalczyk

UROCZYŚTOŚCI 17 WRZEŚNIA W BIAŁYMSTOKU

We wrześniu obchodzimy bardzo ważne rocznice agresji na Polskę, bowiem w tym miesiącu 1939 r. nasz kraj zaatakowały dwa sąsiednie mocarstwa. Od zachodu 1 września agresor niemiecki, a 17 września od wschodu – sowiecki. Od tego czasu rozpoczęły się prześladowania, represje i deportacje Polaków na Syberię.

Po długich staraniach Związku Sybiraków 17 września został ustanowiony uchwałą Sejmu RP Dniem Sybiraka. Z tej okazji w tym roku w Białymstoku odbyło się wiele pięknych uroczystości.

Przy Pomniku Katyńskim, a następnie przy Grobie Nieznanego Sybiraka przedstawiciele władz lokalnych z prezydentem miasta Tadeuszem Truskolaskim, służby mundurowe, harcerze i sybiracy z Zarządem Oddziału Związku Sybiraków i prezesem Zarządu Głównego ZS Tadeuszem Chwiedziem złożyli wieńce i zapalili znicze. Cichą modlitwą i minutą ciszy uczcili pamięć poległych w bitwach i pomordowanych w łagrach oraz sybiraków zmarłych na zesłaniu i po powrocie do kraju.

Główna uroczystość odbyła się na cmentarzu wojskowym przy ul. 11 Listopada w Białymstoku. O godzinie 12 w południe rozległy się dźwięki syren – sygnał do uczczenia chwilą ciszy wszystkich poległych i pomordowanych podczas II wojny światowej. Modlitwa w obrzędku ekumenicznym, apel pamięci, obecność wielu pocztów sztandarowych, płonący znicz, kwiaty – wszystko to wytworzyło podniosły nastrój zadumy i przywołało w pamięci tamte odległe czasy.

Z okazji Dnia Sybiraka sybiraczki Teresa Borowska i Helena Łapińska spotkały się z młodzieżą Zespołu Szkół Gastronomicznych, a Heronima Dzierma i Renata Iwanowska z uczniami Szkoły Podstawowej nr 7 im. Hugona Kołłątaja w Białymstoku.

W 75. rocznicę napaści sowieckiej na Polskę w auli Pałacu Branickich odbył się XV Koncert Pamięci. Zebrani usłyszeli przepiękne pieśni patriotyczne w wykonaniu Harcerskiego Zespołu Pieśni i Tańca „Dzieci Płocka” im. druha Wacława Milke oraz chóru Melodyjka ze Szkoły Podstawowej nr 34 im. Józefa Z. Bema w Białymstoku.

W tym również dniu Klub Inteligencji Katolickiej zorganizował spotkanie z sybirakami – Heronimą Dziermą, Renatą Iwanowską, Wandą Sobolewską oraz dr. Tadeuszem Borowskim-Beszta.

Ukoronowaniem tak ważnej dla sybiraków daty było spotkanie w pałacyku gościnnym prezydenta miasta. Prezes Zarządu Głównego Związku

Złożenie kwiatów przy Grobie Nieznanego Sybiraka. Od lewej: pełnomocnik marszałka ds. kombatanów i osób represjonowanych Zbigniew Kamiński, prezes Zarządu Głównego ZS Tadeusz Chwiedź, prezydent Białegostoku Tadeusz Truskolaski, komendant straży miejskiej Krzysztof Kolenda

Uroczystość odznaczenia osób zasłużonych dla krzewienia idei sybirackiej w pałacyku gościnnym prezydenta Białegostoku Tadeusza Truskolaskiego

Sybiraków Tadeusz Chwiedź odznaczył tam zasłużonych dla Związku Złotą i Srebrną Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków oraz Odznaką Honorową Sybiraka.

Heronima Dzierma, Jolanta Hryniewicka,
zdjęcia **Dawid Gromadzki** (UM w Białymstoku)

DZIEŃ SYBIRAKA W MŁAWIE

17 września 2014 r. w Mławie odbyły się uroczystości poświęcone 75. rocznicy napaści rosyjskiej na Polskę w 1939 r. Podczas obchodów zabrakło (z powodu choroby) Stefana Dzikowskiego, prezesa Zarządu Oddziału Związku Sybiraków z siedzibą w Mławie.

W zastępstwie dziadka – prezesa uroczystości na cmentarzu poprowadził wnuk – Piotr Dzikowski. Wspomnił, że dziadek zachorował po tym, jak zniszczono (oblano czerwoną farbą) pomnik Zesłańców Sybiru, wzniesiony w głównej mierze ze składek członkowskich. „Dziadek na wieść o tym dostał zawału serca. Niemal przyplącił to życiem. Dzięki panu burmistrzowi i innym osobom pomnik odnowiono. Dziadek chciał podziękować. Prosił, żebym o tym powiedział” – usłyszeliśmy od Piotra Dzikowskiego.

Obchody rozpoczęła msza święta w kościele Świętej Trójcy. Następnie Mławska Orkiestra Dęta poprowadziła ulicami Mławy poczty sztandaro-

Uroczysty przemarsz ulicami Mławy pod pomnik Zesłańców Sybiru na cmentarzu parafialnym

Od lewej: przewodniczący Rady Powiatu Mławskiego Michał Danielewicz, starosta mławski Włodzimierz Wojnarowski, proboszcz kościoła Świętej Trójcy ks. Ryszard Kamiński, burmistrz Mławy Sławomir Kowalewski, przewodniczący Rady Miasta Krzysztof Wasiłowski, skarbnik Mławy Henryk Antczak

we, delegacje i mieszkańców na cmentarz parafialny. Tam nie zabrakło okolicznościowych przemówień. Burmistrz miasta Sławomir Kowalewski podkreślał, że wolność nie jest nam dana na zawsze, trzeba o nią zabiegać. Przypomniął, że w 1939 r. zostaliśmy zaatakowani po około 20 latach wolności. Proboszcz z kościoła Świętej Trójcy ks. Ryszard Kamiński przypomniał o cierpieniu i prześladowaniach Polaków za przynależność narodową. Delegacje złożyły kwiaty przed pomnikiem Zesłańców Sybiru. Podczas obchodów nie zabrakło też apelu poległych i hymnu państwowego oraz Hymnu Sybiraków. O oprawę artystyczną uroczystości na cmentarzu zadbali uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 4 im. Obrońców Mławy z Września 1939 r. pod kierunkiem Pawła Stawińskiego. Następnie zebrani udali się do kina Kosmos na uroczystą akademię, na którą złożyły się prezentacja multimedialna oraz występy zespołu estradowego Szkoły Podstawowej nr 6 i I Liceum Ogólnokształcącego w Mławie. (...)

Iwona Łazowa,
„Nowy Kurier Mławski”

DZIEŃ SYBIRAKA W GDAŃSKU

Obchody Dnia Sybiraka w 75. rocznicę agresji sowieckiej na Polskę rozpoczęły się w Gdańsku pod pomnikiem Ofiar Golgoty Wschodu, a następnie były kontynuowane w Szymbarku w Centrum Edukacji i Promocji Regionu.

Na zaproszenie prezydenta miasta Gdańska Pawła Adamowicza, Oddziału Związku Sybiraków w Gdańsku oraz Gdańskiej Rodziny Katyńskiej pod pomnik przybyli przedstawiciele władz miasta i województwa, parlamentarzyści, sybiracy, członkowie rodzin katyńskich, ich bliscy, kombatan ci oraz młodzież szkolna z wychowawcami. Przy pomniku ustawiły się liczne poczty sztandarowe organizacji pozarządowych i szkół.

Prowadzącymi uroczystość byli nauczyciele Gimnazjum nr 3 im. Jana Pawła II Andrzej Matyjaszczyk i Elżbieta Bielecka-Cimaszkiewicz. Po powitaniach i wysłuchaniu hymnu Rzeczypospolitej Polskiej uczniowie tej szkoły odśpiewali Hymn Sybiraków z towarzyszeniem Orkiestry Marynarki Wojennej, a w programie poetyckim deklamowali ułożone przez siebie wiersze nagrodzone w konkursie międzyszkolnym na temat Golgoty Wschodu.

W imieniu sybiraków i Rodziny Katyńskiej wystąpił prezes Zarządu Oddziału ZS w Gdańsku Kordian Borejko. Powiedział:

„1 września o świcie na Westerplatte obchodziliśmy 75. rocznicę ataku Niemiec hitlerowskich na Polskę i oglądaliśmy historyczną rekonstrukcję. Dzisiaj, 17 września, nie obejrzymy historycznej rekonstrukcji ataku Związku Sowieckiego na Polskę i IV rozbioru Polski na podstawie tajnego paktu Ribbentrop–Mołotow. Mamy to zapisane w pamięci. Jako świadkowie historii, sybiracy i członkowie Rodziny Katyńskiej, byliśmy wówczas dziećmi. Ale nie potrafimy wymazać z naszego życia wielu lat syberyjskiego zesłania, męczenia nas głodem i nieludzkimi warunkami, umierania najbliższych. Nie zapomnimy nigdy o zbrodni katyńskiej, którą Trybunał w Strassburgu uznał za zbrodnię wojenną, ale nie potrafił jej osądzić.

Wiedza o masowych wywózkach polskich obywateli w najbardziej odległe, dzikie tereny sowieckiego imperium i prawda o zbrodni katyńskiej w czasach PRL były zakazane.

W masowych deportacjach wywieziono ponad 1,35 mln osób, w tym rodziny i krewnych ofiar mordu katyńskiego. W Katyniu, Charkowie, Twerze i innych miejscach bestialsko zabito 21 857 polskich oficerów. Jeszcze nie znamy losów naszych bliskich z tzw. białoruskiej listy katyńskiej.

Pół wieku musiało upłynąć, żeby w Gdańsku powstała »Solidarność«, a w ZSRR zmiany nazwane »pierestrojką«. Dopiero wtedy Gorbaczow i Jelcyn ujawnili rzeczywistych sprawców zbrodni katyńskiej.

Prezes Zarządu Oddziału Kordian Borejko (z lewej) wręczył prezydentowi miasta Gdańska Pawłowi Adamowiczowi medal 25-lecia Oddziału Związku Sybiraków w Gdańsku

Gdy 25 lat temu uwolniliśmy się od sowieckiej dominacji, sybiracy mogli ujawnić swoje losy i mogli reaktywować Związek Sybiraków założony w 1928 r. W Gdańsku utworzyliśmy Oddział ZS liczący około 2,5 tys. członków. Prezesem Zarządu Oddziału ZS ponad 20 lat był prof. Stefan Angielski, zasłużony naukowiec i społecznik. Obecnie, gdy zrezygnował z tej funkcji, jest honorowym prezesem i nadal jest wśród nas.

25-lecie naszej działalności odnotowujemy z satysfakcją. Spełniliśmy nasz obowiązek wobec młodego pokolenia i wobec historii. Zostawimy po sobie wiele znaków i miejsc pamięci o ofiarach sowieckich represji, wspomnienia z zesłania, biogramy ofiar, a także historię naszej działalności na ziemi gdańskiej.

Jesteśmy wdzięczni obecnym władzom naszego miasta i województwa za życzliwe wspieranie naszej działalności oraz wszystkim, którzy nas wspomagają: naszym darczyńcom i sympatykom, dzięki którym mogliśmy zbudować ten piękny pomnik. Jesteśmy wdzięczni dyrekcji, gronu pedagogicznemu i młodzieży Gimnazjum im. Jana Pawła II za sprawowanie patronatu nad pomnikiem i tablicami, jako Miejscem Pamięci Narodowej, gdzie każdego roku wspólnie oddajemy cześć ofiarom, odmawiamy modlitwę, składamy wiązanki kwiatów i chronimy pamięć o nich i o naszej przeszłości z nadzieją, że taki los, jak 75 lat temu, Polsce się nie przydarzy”.

Modlitwę za zmarłych sybiraków odmówił ks. abp Sławoj Leszek Głódź

Prezydent Lech Wałęsa i pani Lidia Czapiewska, prezes Centrum Edukacji i Promocji Regionu w Szymbarku

Głos zabrał także prezydent Gdańska Paweł Adamowicz. W nawiązaniu do wypowiedzi prezesa Borejki mówił o systemach totalitarnych i groźbie, jaką niosą narodom. Podkreślał, jak wielkie znaczenie mają pamięć i historia, które nas łączą z przeszłością. „Wśród mieszkańców Gdańska i ziemi gdańskiej jest wielu świadków historii XX w., którzy z rozległych Kresów Wschodnich przebyli tragiczną drogę przez syberyjskie zesłania i łagry, a dzisiaj w sztafecie pokoleń, jako świadkowie historii, opowiadają nam o tragedii i okrucieństwie, jakie ich spotkało, ale też ukazują siłę duchową i patriotyzm, który przekazują młodemu pokoleniu” – mówił prezydent i dziękował sybirakom za ich działalność. Dziękował także młodzieży, która tak licznie przybyła, i prosił, aby w przyszłości, gdy sybiryacy z przyczyn naturalnych odejdą, przychodziła pod ten pomnik i pielęgnowała pamięć o zesłańcach Sybiru.

Prezes Kordian Borejko, w podziękowaniu za wykazywane zrozumienie, wrażliwość, pomoc i wsparcie dla środowiska zesłańców, w imieniu sybiraków uhonorował prezydenta miasta Gdańska Pawła Adamowicza i przewodniczącego Rady Miasta Bogdana Oleszka pamiątkowym medalem 25-lecia Oddziału Związku Sybiraków w Gdańsku.

Po recytacji wierszy przez młodzież gimnazjalną odczytano apel pamięci, a kompania reprezentacyjna Marynarki Wojennej oddała salwę honorową.

W intencji ofiar modlił się wraz z uczestnikami ks. abp Sławoj Leszek Głódź i kapelan sybiraków ks. kanonik Henryk Kilaczyński. U stóp pomnika złożono wieńce i wiązanki kwiatów, zapalono znicze.

Po zakończeniu uroczystości w Gdańsku autokary zawiozły uczestników do Szymbarku, gdzie kontynuowano obchody Światowego Dnia Sybiraka w Centrum Edukacji i Promocji Regionu. Po raz pierwszy zabrakło tam śp. Daniela Czapiewskiego, wielkiego przyjaciela sybiraków, który wraz z małżonką Lidią zainicjował zjazd sybiraków z całego świata. Pani Lidia Czapiewska, piękna, skromna kobieta, witając gości powiedziała ze wzruszeniem: „Chcę podziękować wszystkim przyjaciołom, którzy przyjechali na ten zjazd, i mojemu mężowi za to, że dzięki niemu i dzięki wam możemy się tu co roku spotykać”.

Uczestnicy uroczystości wielkimi oklaskami wyrazili pani Lidii swoją wdzięczność za kontynuację organizowania corocznych zjazdów sybiraków z całego świata, rozpoczętych w Szymbarku 11 lat temu.

Orkiestra Morskiego Oddziału Straży Granicznej odegrała hymn państwowy i Hymn Sybiraków, odbył się apel poległych. W kościółku pw. św. Rafała Kalinowskiego, patrona sybiraków, została odprawiona msza święta polowa z oprawą wojskową, której przewodniczył ks. bp Leon Maksymilian Dubrawski z Kamieńca Podolskiego. Biskup wraz z kapłanem krajowym Związku Sybiraków ks. Zdzisławem Banasiem, księżmi i uczestnikami modlili się w intencji ofiar, pokoju i przebaczenia.

Wśród uczestników Światowego Dnia Sybiraka byli goście szczególni: Lech Wałęsa i córka gen. Władysława Andersa – Anna Maria Anders-Costa. Uczestnikom uroczystości ze wzruszeniem opowiadała o swoim ojcu, który dla niej nie był wymagającym generałem, ale kochającym tatą. Pamięta, jak zabierał ją do cyrku, jak ją rozpieszczał. Opowiedziała także o swojej działalności w środowiskach kombatanckich i odwiedzaniu szkół noszących imię gen. Andersa, jak to czyniła jej mama.

Prezes Kordian Borejko z upoważnienia prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków odznaczył panią Lidię Czapiewską Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków i podziękował za wieloletnią działalność i powstałe tu znaki pamięci o zesłańcach Sybiru, a także za organizowanie obchodów Dnia Sybiraka w tym pięknym miejscu na Kaszubach, gdzie każdego roku możemy się spotykać i dzielić wspomnieniami.

Prezes Zarządu Koła ZS w Gdyni Aleksander Rzyziński wręczył pani Lidii pamiątkowy medal 25-lecia Oddziału Związku Sybiraków.

Starosta kartuski Janina Kwiecień, która urodziła się w Kamieńcu Podolskim podczas powrotu transportu z Syberii, a jej mama zmarła po przyjeździe do Polski w dniu 17 września, powiedziała, że ten dzień jest dla niej szczególny. „Mamy nie znam, nie pamiętam, ale wiem, że zawsze jest ze mną” – mówiła wzruszona.

Podczas uroczystości wręczono Bursztynowe Drzewa, nagrody przyznawane przez Kaszubów za zasługi na rzecz kultury. W tym roku otrzymali je prof. Stefan Angielski – honorowy prezes Zarządu Oddziału ZS, Aleksander Rzyziński – prezes Zarządu Koła ZS w Gdyni, Anna Maria Anders-Costa, Celina Riedl – członek Zarządu Oddziału ZS i 90-letnia Gertruda Jutrzenka-Trzebiatowska, która w ZSRR spędziła ponad pół wieku.

Po uroczystości, przy pięknej pogodzie, obejrzano historyczne pamiątki, których w kaszubskim Centrum Edukacji i Promocji Regionu jest bardzo wiele. Oglądano spektakl teatralny „Podaj dłoń”, bawiono się i wspominalo minione lata przy poczęstunku ufundowanym przez Centrum Edukacji i Promocji Regionu z panią Lidią Czapiewską.

I tak upłynął niezapomniany Dzień Sybiraka w 75. rocznicę agresji sowieckiej na Polskę.

Celina Riedl

DZIEŃ SYBIRAKA W PRZEMYŚLU

Dzień Sybiraka – 17 września – w tym roku Oddział Związku Sybiraków w Przemyślu obchodził bardzo uroczysto, ponieważ pierwszy raz świętowaliśmy ten dzień w sposób formalny, prawnie usankcjonowany przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Tak jak w ostatnich latach nasz Oddział organizował obchody Dnia Sybiraka i 75. rocznicy napaści Sowieców na Polskę wspólnie z Urzędem Miasta Przemyśla i dowództwem garnizonu Przemyśl.

Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w bazylice archikatedralnej w intencji ofiar sowieckiej agresji oraz o spokój duszy zmarłych sybiraków i błogosławieństwo dla żyjących. W mszy świętej uczestniczyli sybiracy, kombatanci, harcerze, młodzież szkolna i mieszkańcy Przemyśla oraz pocz-

Stanisław Emil Koper dokonał dekoracji sztandaru Oddziału ZS w Przemyślu Złotym Krzyżem Związku Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej. Poczet sztandarowy w składzie (od lewej): Stanisław Sapa, Bronisław Klepacki, Stanisław Hańczuk

ty sztandarowe i orkiestra wojskowa. Mszę świętą koncelebrowali kapelan garnizonu przemyskiego – proboszcz parafii wojskowej ks. por. Grzegorz Bechta i duszpasterz Oddziału Związku Sybiraków w Przemyślu ks. Jan Mazurek. W wygłoszonej homilii ksiądz kapelan m.in. zwrócił szczególną uwagę na losy zesłańców Sybiru i ofiar II wojny światowej.

Zasłużeni sybiracy odebrali odznaczenia z rąk prezydenta miasta Przemyśla Roberta Chomy

Przed zakończeniem mszy świętej sztandar naszego Oddziału został udekorowany Złotym Krzyżem Związku Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej nadanym Oddziałowi przez Krajowy Zarząd Związku Piłsudczyków RP. Złotym Krzyżem Związku Piłsudczyków RP został odznaczony również Janusz Łukasiewicz, radny miasta Przemyśla i sympatyk naszego Oddziału. Odznaczenia dokonał członek Zarządu Krajowego Związku Piłsudczyków RP Stanisław Emil Koper.

Postanowieniem prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków Srebrną Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków zostali odznaczeni: Helena Czernicka, Jan Filozof, Krystyna Hańczuk, Krystyna Jasz, Edward Kroczek, Mariusz Piwko, Maria Wielgosz, Władysław Witesko, a Honorową Odznaką Sybiraka otrzymały: Teresa Bobko i Jadwiga Maszczak. Odznaczenia w imieniu prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków dokonał prezydent miasta Przemyśla Robert Choma w asyście wiceprezesa Zarządu Oddziału ZS w Przemyślu Antoniego Blecharczyka.

Dalsze uroczystości odbyły się na cmentarzu wojskowym przy Grobie Katyńskim. Oprócz sybiraków, kombatanów, pocztów sztandarowych, orkiestry, kompanii honorowej, władz miasta Przemyśla i służb mundurowych obecni byli również parlamentarzyści, przedstawiciele organizacji pozarządowych i mieszkańcy miasta.

Prezydent miasta Przemyśla Robert Choma zwrócił uwagę: „To czas, w którym musimy upominać się o prawdę historyczną, którą próbuje za-

Prezes Zarządu Oddziału ZS w Przemyślu Joanna Preiss podczas uroczystości przy Grobie Katyńskim

falszować Rosja” i podkreślił: „My, Polacy, znamy zupełnie inną historię i mamy obowiązek o niej zaświadczać i głośno mówić...”.

Następnie do zebranych zwróciła się prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Przemyślu Joanna Preiss, która przypomniała tragiczne przeżycia zesłańców na „niehumanitarnej ziemi”. Apelowwała o zachowanie pamięci przede wszystkim o ludziach, którzy padli ofiarą tamtego czasu, zarówno o tych, którzy zginęli, których zamordowano, jak i o tych, którzy przeżyli, doznawszy niewyobrażalnych prześladowań i cierpień dlatego, że byli Polakami. „Pamięć ma wielkie znaczenie nie tylko dla Polski, ale i dla europejskiej pamięci historycznej” – powiedziała.

Po odczytaniu apelu poświęconego zesłańcom Sybiru, apelu poległych, odegraniu Hymnu Sybiraków i salwie honorowej przybyłe delegacje oraz mieszkańcy miasta złożyli kwiaty i zapalili znicze przy Grobie Katyńskim i Grobie Nieznanego Żołnierza.

**Marian Boczar, Joanna Preiss,
zdjęcia Marian Boczar**

ODSŁONIĘCIE POMNIKA ZESŁAŃCÓW SYBIRU 17 WRZEŚNIA 2014 R. W RZESZOWIE

Dzień Sybiraka był obchodzony w Rzeszowie szczególnie uroczystie, łączył się bowiem z wyjątkowym wydarzeniem dla członków naszego Oddziału oraz mieszkańców miasta. W tym dniu został odsłonięty i poświęcony pomnik ku czci Zesłańców Sybiru. Wykonany z brązu odlew o wysokości 3 m stanął w Parku Sybiraków na odkrytym od frontu wzniesieniu, na tle pięknie rozłokowanej zieleni drzew i krzewów.

Twórcą wizerunku postaci sybiraka wyłonionego w konkursie graficznym był pracownik Zespołu Szkół Plastycznych im. Piotra Michałowskiego w Rzeszowie, artysta plastyk Jakub Ataman. Rzeźbę wykonał artysta rzeźbiarz Michał Batkiewicz. Odlew powstał w Pracowni Brązowniczej Art-Studio w Szczyglicach koło Krakowa.

Uroczystość miała wspaniałą oprawę. Msza święta została odprawiona w kościele parafialnym pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, którego proboszczem jest ks. prałat Franciszek Kołodziej. Celebrował ją wikariusz generalny ks. bp dr Edward Białogłowski przy udziale licznej asysty duchowieństwa z pięciu

Pomnik Zesłańców Sybiru w Parku Sybiraków w Rzeszowie

parafii oraz kapelana rzeszowskich sybiraków ks. infułata Stanisława Maca, który wygłosił wzruszające kazanie. Uroczystości religijnej towarzyszyły liczne poczty sztandarowe związków i stowarzyszeń kombatanckich, różnych formacji Wojska Polskiego, harcerzy, policji, straży pożarnej, młodzieży szkolnej, która przybyła wraz z nauczycielami, oraz orkiestra wojskowa.

Po mszy wszyscy uczestnicy przeszli pod pomnik. Przybyli m.in. wojewoda podkarpacki Małgorzata Chomycz-Śmigielska, wiceprezydent Rzeszowa Marek Ustrobiński, dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie Ewa Leniart, dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego Dariusz Tracz, rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Aleksander Bobko, wiele znaczących osobistości miasta Rzeszowa oraz powiatów, dowódcy różnych formacji Wojska Polskiego z pocztami sztandarowymi. Bardzo licznie zaznaczyli swoją obecność przedstawiciele placówek oświatowych, kulturalnych i społecznych, łącznie z Kuratorium Oświaty. W uroczystości uczestniczyło bardzo wielu członków Oddziału Związku Sybiraków w Rzeszowie, a także przedstawiciele prasy, radia i telewizji oraz mieszkańcy miasta.

Po odegraniu hymnu państwowego oraz powitaniu gości przez prezesa Zarządu Oddziału ZS w Rzeszowie Danutę Zbyszyńską odtworzony został Hymn Sybiraków. Odświeżenie pomnika dokonali wiceprezes Zarządu Od-

Na uroczystość przybyli przedstawiciele władz (pierwsza z prawej wojewoda podkarpacki Małgorzata Chomycz-Śmigielka), organizacji kombatanckich, duchowieństwa i służb mundurowych

Pomnik odsłanili prezes Danuta Zbyszyńska (pośrodku), wiceprezes Adam Boratyn (z szarfą w ręku) wraz z zasłużonymi działaczami Oddziału ZS w Rzeszowie

działu Adam Boratyn i prezes Zarządu Oddziału Danuta Zbyszyńska w asyście osób zasłużonych dla Związku Sybiraków. Ks. bp dr Edward Białogłowski wraz z dostojnym duchowieństwem poświęcił pomnik.

Wojewoda Małgorzata Chomycz-Śmigielska wręczyła Złote Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków. Otrzymali je: zwycięzca konkursu na pomnik Jakub Ataman, były dyrektor ds. artystycznych w Zespole Szkół Plastycznych w Rzeszowie Jacek Kawalek, długoletni działacz Związku i prezes Zarządu Koła w Łąncucie Henryk Orłowski, wieloletnia działaczka Oddziału ZS w Rzeszowie i sekretarz Podkarpackiej Rady Wojewódzkiej Maria Zawora oraz prezes Zarządu Koła w Stalowej Woli, niedościgniony w pracy edukacyjnej na temat losów sybiraków Zbigniew Paszkiewicz.

Przemówienie okolicznościowe wygłosiła prezes Zarządu Oddziału ZS w Rzeszowie Danuta Zbyszyńska.

Apel pamięci zakończyła salwa honorowa Wojska Polskiego. Następnie złożono wieńce i wiązanki kwiatów. Na zakończenie została wykonana pieśń reprezentacyjna Wojska Polskiego.

Po części oficjalnej w przyległej części Parku Sybiraków wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni na poczęstunek wspaniałą wojskową grochówką.

Danuta Zbyszyńska

Wojewoda Małgorzata Chomycz-Śmigielska wręczyła Złote Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków (od prawej): Jakubowi Atamanowi, Zbigniewowi Paszkiewiczowi, Marii Zaworze i Henrykowi Orłowskiemu

POMNIK MATKI SYBIRACZKI W SZCZECINIE

W 75. rocznicę napaści sowieckiej na Polskę, 17 września, w Dniu Sybiraka na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie odbyła się uroczystość poświęcona ofiarom represji stalinowskich.

W tym roku uroczystość miała charakter wyjątkowy. Marszałek województwa zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz wraz z harcerzami z 28. Szczepu Ognia im. Zesłańców Sybiru odsłonił pomnik Matki Sybiraczki, a arcybiskup diecezji szczecińsko-kamieńskiej Andrzej Dzięga w asyście czterech księży, w tym kapelana szczecińskich sybiraków ks. płk. dr. Piotra Sroki, dokonał aktu poświęcenia.

Pomnik stanął na największym cmentarzu w kraju (trzecim w Europie) w Kwaterze Sybiraków i jest dziełem szczecińskich artystów plastyków Ewy i Leszka Soroczyńskich. Autorem projektu architektonicznego całego kompleksu pomnika jest syn sybiraczki, architekt Krzysztof Adamiec.

Pomnik mógł powstać dzięki znacznej pomocy finansowej województwa zachodniopomorskiego, a także dzięki ofiarności sybiraków i ich sympatyków.

W dniu 15 września, podczas umieszczania pomnika na przeznaczonym miejscu dokonano uroczystego wmurowania aktu erekcyjnego.

Iwona Biedulska

Odsłonięcia pomnika Matki Sybiraczki dokonał marszałek województwa zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz wraz z harcerzami z 28. Szczepu Ognia

Wystąpienie prezes Zarządu Oddziału ZS w Szczecinie Iwony Biedulskiej. Od lewej prezydent Szczecina Piotr Krzystek, dyrektor Gabinetu Marszałka Krzysztof Barczyk, poseł na Sejm RP Magdalena Kochan, marszałek Olgierd Geblewicz

Od lewej: proboszcz ks. Wacław Nowak – opiekun gołeniewskich sybiraków, proboszcz parafii prawosławnej ks. Paweł Stefanowski, ks. Kazimierz Łukianiuk – proboszcz parafii pw. św. Rafała Kalinowskiego w Nowogardzie, ks. abp Andrzej Dzięga, ks. płk Piotr Sroka – kapelan szczecińskich sybiraków

Kwiaty dla nielicznych już matek sybiraczek

DZIEŃ SYBIRAKA W TORUNIU

W 75. rocznicę napaści Związku Radzieckiego na Polskę, uwikłaną w wojnę z Niemcami, i zajęcia przez Sowieców Kresów Wschodnich odbyły się w Toruniu uroczystości upamiętniające to wydarzenie.

Przekroczenie wschodniej granicy państwa polskiego i zajęcie przez Armię Czerwoną Kresów Wschodnich poprzedzone było podpisaniem w Moskwie paktu Ribbentrop–Mołotow, później przez historyków nazwanego czwartym rozbiorem Polski. W nocy przekazanej polskiemu ambasadorowi w Moskwie agresor swą napaść nazwał interwencją podjętą w obronie życia i mienia mniejszości narodowych Białorusinów i Ukraińców oraz w celu uwolnienia narodu polskiego od panów.

Jak to było w rzeczywistości, doskonale pamiętamy. Po zaanektowaniu Kresów Wschodnich Rosjanie rozpoczęli aresztowania, egzekucje i deportacje. Wydarzenia te głęboko wryły się w naszą pamięć, o czym przypominamy od lat w miejscowościach, w których reaktywowany został Związek Sybiraków, organizując uroczystości, nagłaśniane w radiu, prasie i telewizji lokalnej.

Sekretarz woj. kujawsko-pomorskiego Marek Smoczyk (drugi z lewej) i prezes Zarządu Oddziału ZS w Toruniu Jan Myrcha wręczyli Danucie Szelatyńskiej (druga z prawej) i Idalii Komassie Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków

W bieżącym roku po raz pierwszy uroczystości te organizowane były 17 września w ramach obchodów Dnia Sybiraka ustanowionego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Oddział i Koło Związku Sybiraków w Toruniu dzień ten rozpoczęły spotkaniem w Urzędzie Marszałkowskim. Prezes Zarządu Oddziału Jan Myrcha powitał zaproszonych gości i zapoznał z programem obchodów Dnia Sybiraka.

Po wprowadzeniu sztandarów i odegraniu Hymnu Sybiraków nastąpiło uhonorowanie osób, któ-

re ofiarne i z zaangażowaniem pełnią od wielu lat funkcję w Związku lub w sposób nadzwyczajny przyczyniają się do wypełniania statutowych celów Związku. Medalami Pro Patria uhonorowane zostały następujące osoby: Jadwiga Krokowska, Weronika Janowicz, Idalia Komassa, Krystyna Buniak. Srebrną Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymały Danuta Szelatyńska i Idalia Komassa. Odznaka Honorowa Sybiraka nadana została za niezwykle zaangażowanie w pracę Związku i w pomoc sybirakom: Bożenie Błaszkiwicz, Andrzejowi Nowickiemu, Izabeli Świtale, Małgorzacie Woźniak, Markowi Frąckiewiczowi, Michałowi Wojtczakowi, kpt. Mariuszowi Wysockiemu, Marioli Zygmunt i Helenie Maniakowskiej. W imieniu odznaczonych podziękowała Jadwiga Krokowska. W czasie dekoracji obecni byli przedstawiciele władz województwa i miasta.

Tę część uroczystości zakończono odśpiewaniem Hymnu Sybiraków i wyprowadzeniem sztandarów Związku oraz VI Liceum i Gimnazjum nr 6 im. Zesłańców Sybiru.

Następnie w kościele pw. Miłosierdzia Bożego i św. Faustyny mszę świętą w intencji sybiraków: tych, którzy pozostali na „nie ludzkiej ziemi”, tych, co schorowani wrócili do Polski i wkrótce odeszli, tych, którzy odchodzą każdego dnia, i nas żyjących z prośbą o godną starość, odprawił kapelan sybiraków ks. prałat Józef Nowakowski w asyście proboszcza tej parafii i innych księży. Ksiądz proboszcz wprowadził zebranych w intencję odprawianej mszy, w której uczestniczyli sybiracy, młodzież szkolna

Uhonorowani Odznaką Honorową Sybiraka (od lewej): Bożena Błaszkiwicz, Helena Maniakowska, Andrzej Nowicki, Michał Wojtczak, Izabela Świtale, Małgorzata Woźniak i kpt. Mariusz Wysocki. Odznaki wręczyli prezes Jan Myrcha i honorowa prezes Zofia Kalisz

Ulicami miasta przeszedł Toruński Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru

i mieszkańcy Torunia. Wprowadzono sztandary i odśpiewano Hymn Sybiraków. Lekcję czytała Krystyna Kazimierczak, modlitwę sybiraków Jadviga Krokowska. Dary składali sybiracy w asyście uczniów z VI Liceum i Gimnazjum nr 6 im. Zesłańców Sybiru. Mszę uświetnił swym występem chór Związku Nauczycielstwa Polskiego Con Anima.

Po mszy ulicami Torunia przeszedł Marsz Żywej Pamięci Polskiego Sybiru na Cmentarz Komunalny nr 2 im. Ofiar II Wojny Światowej przy ul. Grudziądzkiej, pod obelisk Sybiraków.

Uroczystość pod obeliskiem przebiegła z zachowaniem ceremoniału woj-

Pod obeliskiem kwiaty złożyli m.in. przewodniczący Rady Miasta Marian Frąckiewicz (z lewej) i prezydent Torunia Michał Zaleski

skowego. Orkiestra wojskowa odegrała hymn państwowym. Okolicznościowe przemówienia wygłosili: prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków Jan Myrcha, prezydent miasta Torunia Michał Zaleski, sekretarz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego Marek Smoczyk. Odczytano apel poległych zakończony salwą honorową plutonu z Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu. Złożono wieńce i zapalono znicze. Uroczystość zakończyła się odśpiewaniem Hymnu Sybiraków.

Danuta Szelańska

OBCHODY DNIA SYBIRAKA W WARSZAWIE

W tym roku po raz pierwszy 17 września obchodzony był w majestacie prawa – zgodnie z uchwałą Sejmu podjętą 27 września 2013 r. – oficjalnie jako Dzień Sybiraka.

Sybiracy wzięli udział w trzydniowej międzynarodowej konferencji „Pamięć pokoleń 2014”, zorganizowanej przez Fundację Kresy-Syberia pod patronatem Senatu, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

17 września w Senacie odbyło się spotkanie, na które przybyli zaproszeni goście, członkowie fundacji oraz sybiracy. Wicemarszałek Senatu Stanisław Karczewski, witając przybyłych, przypomniał ceremonię otwarcia Wirtualnego Muzeum Kresy-Syberia, które odbyło się pięć lat temu również w Senacie. Podkreślił rolę fundacji w upowszechnianiu wiedzy o zesłaniach nie tylko w Polsce, ale i na świecie, rozwoju świadomości i tożsamości narodowej Polaków, integrowaniu środowiska zesłańców i ich rodzin rozproszonych po całym świecie, a także wykorzystanie nowoczesnego środka przekazu, jakim jest Internet.

Współpracę z Fundacją Kresy-Syberia docenił również Związek Sybiraków, czego wyrazem było przyjęcie prezesa fundacji Stefana Wiśniowskiego w poczet członków Oddziału Warszawskiego Związku, a także odznaczenie go Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków. Odznakę w imieniu prezesa Zarządu Głównego ZS wręczył sekretarz generalny ZG ZS Stanisław Sikorski w asyście prezesa Zarządu Oddziału Warszawskiego Mieczysława Pogodzińskiego.

Spotkanie w Senacie zakończyła prezentacja fragmentu filmu „Zapomniana odyseja” oraz filmu Zofii Turkiewicz „Niegdyś moja matka”.

Sekretarz Zarządu Głównego ZS Stanisław Sikorski w asyście prezesa Zarządu Oddziału Warszawskiego Mieczysława Pogodzińskiego udekorował Stefana Wiśniowskiego, prezesa Fundacji Kresy-Syberia, Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków

Przemówienie podczas uroczystości przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie wygłosił m.in. sekretarz generalny ZG ZS Stanisław Sikorski

Przez kolejne dwa dni konferencja odbywała się w Oddziale Muzeum Wojska Polskiego Muzeum Katyńskie.

Po południu 17 września przeszedł Marsz Pamięci Pokoleń spod pomnika Bitwy o Monte Cassino pod pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, gdzie odbyły się główne obchody 75. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę, zorganizowane przez Urząd m.st. Warszawy oraz Fundację Poległym i Pomordowanym na Wschodzie.

W uroczystości uczestniczyli m.in. w imieniu prezydenta RP szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego Stanisław Koziej, minister obrony narodowej Tomasz Siemoniak, minister sprawiedliwości Marek Biernacki, wicemarszałek Sejmu Cezary Grabarczyk, wicemarszałek Senatu Stanisław Karczewski i senator Barbara Borys-Damięcka, szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób

Wspólny wieniec od organizacji kombatanckich złożyli (od prawej): sekretarz generalny ZG ZS Stanisław Sikorski, prezes Fundacji Poległym i Pomordowanym na Wschodzie gen. dyw. Leon Komornicki, prezes Warszawskiego Stowarzyszenia Rodzina Policyjna 1939 r. Michał Wykowski, prezes Zarządu Oddziału Warszawskiego ZS Mieczysław Pogodziński i Teresa Gądzikiewicz-Prokopow ze Stowarzyszenia Rodzina Katyńska w Warszawie

Represjonowanych Jan Stanisław Ciechanowski, prezydent m.st. Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz, wojewoda mazowiecki Jacek Kozłowski. Związek Sybiraków reprezentowali sekretarz generalny ZG Stanisław Sikorski i prezes Zarządu Oddziału Warszawskiego Mieczysław Pogodziński.

Obchody rozpoczęła msza polowa, którą celebrował biskup polowy Wojska Polskiego Józef Guzdek. Następnie po odegraniu hymnu państwowego szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego Stanisław Koziej odczytał list prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego. Przemówienia wygłosili sekretarz generalny Zarządu Głównego Związku Sybiraków Stanisław Sikorski, prezes Fundacji Poległym i Pomordowanym na Wschodzie gen. dyw. Leon Komornicki i prezydent m.st. Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz.

Kwiaty od Oddziału Warszawskiego ZS pod tablicą Matek Sybiraczek złożyli m.in. (od prawej): wiceprezes Maria Stankiewicz i prezes Mieczysław Pogodziński

Duchowni obrządków katolickiego, prawosławnego, ewangelicko-augsburskiego oraz gmin wyznaniowych żydowskiej i muzułmańskiej odmówili modlitwę ekumeniczną za poległych wielu narodowości i wyznań. Odczytano apel pamięci i oddano salwę honorową. Przedstawiciele władz państwowych, samorządowych, organizacji kombatanckich, partii politycznych złożyli pod pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie wieńce i wiązanki kwiatów. Uroczystość zakończyło odśpiewanie Hymnu Sybiraków.

Tradycyjnie prezydent m.st. Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz oraz przedstawiciele Oddziału Warszawskiego Związku Sybiraków złożyli kwiaty również przy tablicy poświęconej Matkom Sybiraczkom.

Obchody 75. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę zgromadziły wielu mieszkańców Warszawy, kombatanatów, młodzież szkolną oraz liczne poczty sztandarowe.

Beata Żyłkowska,
zdjęcia **Kalina Jaskólska, Łukasz Więch, Leon Zujko**

OBCHODY DNIA SYBIRAKA W DĘBNIE

Obchody Dnia Sybiraka miały w tym roku szczególnie uroczysty charakter. Wiązały się bowiem z 25. rocznicą powstania Koła Związku Sybiraków w Dębnie (Oddział w Gorzowie Wielkopolskim) oraz z odsłonięciem tablicy pamiątkowej na kamieniu polnym usytuowanym przy pomniku Sybiraków na cmentarzu przy ul. Włociańskiej. Zarząd Koła od dawna pragnął oddać hołd wszystkim kobietom – matkom, które trafiły w tryby stalinowskiej maszyny. Chylimy czoła przed tymi, które nie zniosły trudu zesłania, ale i przed tymi, które dotarły do miejsc przeznaczenia i tam, tyśiące kilometrów od domu, własnymi rękami próbowały odtworzyć skrawek Polski.

17 września o godz. 10 odprawiona została msza święta w kościele pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła w Dębnie. Już w kościele ustawily się poczty sztandarowe. Mszę odprawiał proboszcz tamtejszej parafii ks. Jacek Jaszewski. Celebrantami byli księża Daniel Nowocień i Edward Skiba – wikariusz z parafii Matki Bożej Fatimskiej. Ministrantami byli: Henryk Moskalik, syn sybiraczki i kościelny Paweł Popławski. Homilię wygłosił ks. Jacek Jaszewski, który powiedział, że tradycją stały się obchody upamiętniające rocznice i święta sybiraków, a towarzyszą im wspomnienie rozłąki, ból tęsknoty i widoczność śmierci. Wiceburmistrz Piotr Czepulkowski odczytał Hymn o miłości z Listu św. Pawła do Koryntian.

Po mszy udaliśmy się na cmentarz przy ul. Włociańskiej. Liczna grupa zebranych sybiraków i sympatyków Związku uświetniła uroczystość. Sztandary i flagi nadawały jej odświętny charakter. Poczty sztandarowe stanowiła młodzież szkolna. Przy sztandarze Koła Związku Sybiraków w poczcie stanęli uczniowie Gimnazjum Publicznego im. A. Fiedlera w Dębnie – Natalia Skulisz, Joanna Rawska, Paweł Korzeniowski. Poczet sztandaru Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. J. Słowackiego stanowili Karolina Potaniec, Bartosz Zaradzki i Luiza Kwarciańska. Przy sztandarze Ligi Obrony Kraju – Olivier Syroka, Anna Włodkowska-Moszej i Weronika Krawczuk. Przy sztandarze Koła Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – w mundurach Związku Strzeleckiego „Strzelec” Wągrowiec Oleh Fedyna, Paweł Laszek, Artur Paczewski.

Nie zabrakło burmistrza miasta Dębna Piotra Downara, obecni byli również radni Adam Kaczmarczyk, Andrzej Dobrowolski, Krystyna Ziola z mężem Edwardem, Helena Sługocka, księża Jacek Jaszewski, Daniel Nowocień

i Edward Skiba, przedstawiciele Zarządu Oddziału ZS w Gorzowie Wielkopolskim – wiceprezes Wincenty Hubski, sekretarz Halina Zalewska i członek Zarządu Stanisław Moroch. Przybyli także przedstawiciele Zarządu Okręgowego Związku Inwalidów Wojennych RP w Szczecinie z płk. Stanisławem Kimszałem na czele, a także Koła w Dębnie z prezesem Zdzisławem Pyrą. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych reprezentowała prezes tutejszego Koła Maria Mazur. Byli dyrektorzy – Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego w Dębnie Danuta Patkowska, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Dębnie Andrzej Dobrowolski, Gimnazjum Publicznego im. A. Fiedlera Barbara Kornaś z nauczycielką Magdaleną Umińską, przedstawiciele Liceum Społecznego w Zespole Szkół Stowarzyszenia Oświatowego w Dębnie z ks. Krzysztofem Kobiłą, przedstawiciele Zespołu Szkół w Boleszkowicach z Agnieszką Sztubecką, Przedszkola nr 2 w Dębnie – dyrektor Dorota Ulicz, wychowawczyni Iwona Duma wraz z dziećmi oraz Przedszkola nr 1 w Dębnie – z dyrektor Joanną Ryżyńską. Udział wzięli Janina Bładyniec i Elżbieta Krupka z drukarni Pol-Graf w Dębnie, przedstawiciele zespołu plastycznego Pastele w Dębnie, chór Srebrny Włos, sympatycy z Boleszkowic, Antoni Żmuda-Trzebiatowski, Czesława Stoparek, Leontyna Grzybek z Sarbinowa i Zielenia, dorosłe dzieci sybiraków – Andrzej Jędras, Henryk Moskalik i inni, sybiracy, ich rodziny i sympatycy, Ryszard Czaczka, Józef Cierluk i Stanisław Szóstka.

Cmentarz przybrał uroczysty charakter, do czego przyczyniły się flagi państwowe i sztandary. Kamień z napisem pokryty był biało-czerwonym pokrowcem.

Obok stała warta – w mundurach wojсковych Marek Aleksandrowicz i Bartosz Ramus. Po krótkim przemówieniu okolicznościowym burmistrza miasta Dębna Piotra Downara,

Tablica pamiątkowa odsłonięta w dniu 17 września 2014 r. przy pomniku Sybiraków w Dębnie na cmentarzu przy ul. Włociańskiej

odsłonięty został nowy znak pamięci – kamień z napisem poświęconym matkom sybiraczkom. Odsłonięcia dokonał burmistrz Piotr Downar z prezes Zarządu Koła Związku Sybiraków Zofią Sadowską. Ks. Edward Skiba z parafii Matki Bożej Fatimskiej i ks. Jacek Jaszewski poświęcili kamień. Liczne delegacje złożyły wiązanki i kwiaty. Prowadzącym uroczystość był radny Adam Kaczmarczyk – stale współpracujący z Kołem Związku Sybiraków w Dębnie.

Zebrani udali się następnie do Dębnowskiego Ośrodka Kultury. Tam na ścianie frontowej została przygotowana wystawa – obrazy namalowane przez dzieci z zespołu plastycznego Pastele przy DOK w Dębnie pt. „Syberia w oczach dzieci”. W gablotach umieszczone zostały pamiątki rodzinne sybiraków. Wystawiona była kronika Koła Związku Sybiraków w Dębnie. Przez 10 lat prowadziła ją z artystycznym talentem sybiraczka Alina Nawrocka, następne tomy prowadzi sybiraczka Anna Bukowska.

Podobnie jak na cmentarzu, tak i w sali DOK uroczystość prowadził radny Adam Kaczmarczyk. Prezes Zofia Sadowska złożyła krótkie sprawozdanie. Głos zabrali burmistrz Piotr Downar, wiceprezes Zarządu Oddziału ZS w Gorzowie Wielkopolskim Wincenty Hubski, prezes Zarządu Okręgo-

Kwiaty składają burmistrz miasta Dębna Piotr Downar oraz radne Krystyna Ziola (z prawej) i Helena Sługocka

wego Związku Inwalidów Wojennych w Szczecinie płk Stanisław Kimszal, zastępca przewodniczącego Rady Miasta Andrzej Dobrowolski.

Antoni Żmuda-Trzebiatowski odznaczony został Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Agnieszka Sztubecka – Odznaką Honorową Sybiraka, a Jadwiga Downar, Henryk Bondini i Adam Kaczmarczyk – Krzyżem 95-lecia ZIW RP.

Dyplomy uznania i podziękowania otrzymali: Ryszard Czaczka, Emil Woźniak, Jadwiga Ostrowska, Barbara Kornaś, Magdalena Umińska, Dorota Ulicz, Iwona Duma, Michał Cholewiński, Piotr Downar, Anna Szymczyk, Wojciech Czepułkowski, Alina Nawrocka, Adam Kaczmarczyk, Anna Bukowska, Henryk Górewicz, Jadwiga Downar oraz Gimnazjum Publiczne im. Arkadego Fiedlera, Przedszkole nr 2 w Dębnie, Dębnowski Ośrodek Kultury, Drukarnia Pol-Graf i Rada Miejska w Dębnie. Dyplomy uznania i upominki w postaci farbek akwareli otrzymali instruktorka zespołu plastycznego Pastele Aniela Głodna i 14 młodych artystów.

Młodzież z Gimnazjum Publicznego im. A. Fiedlera w Dębnie wykonała program słowno-muzyczny o Syberii, który wzruszył słuchaczy i skłonił do refleksji. Chór Srebrny Włos zaśpiewał trzy pieśni – „Kwiaty polskie”, „Modlitwę obozową”, „Małe miasteczko na wschodzie”.

Od prawej: wiceprezes Teresa Wiśniewska, prezes Zofia Sadowska, skarbnik Henryk Górewicz, kronikarz Anna Bukowska

Nad sceną zamontowany był ekran, na którym widoczne były fotografie z działalności Zarządu Koła i jego członków z całego 25-lecia.

W kolejności były podziękowania, kwiaty i serdeczności. Kwiaty na ręce prezes Zarządu Koła Zofii Sadowskiej złożyli burmistrz miasta Dębna Piotr Downar, zastępca przewodniczącego Rady Miasta Andrzej Dobrowolski, dyrektor Gimnazjum Publicznego im. A. Fiedlera Barbara Kornaś i dowódca Oddziału Dębno ZSSW kpr. Marek Aleksandrowicz.

Spotkanie zakończyło się posiłkiem, za który dziękujemy Stanisławie Piotrowskiej i Marii Jackiewicz. Dziękujemy też osobom, które przyczyniły się do uświetnienia uroczystości, za okazaną pomoc i zaangażowanie. Wyrażamy wdzięczność burmistrzowi miasta Dębna Piotrowi Downarowi, księżom obu parafii – św. św. Apostołów Piotra i Pawła oraz Matki Bożej Fatimskiej, Adamowi Kaczmarczykowi i innym.

Uroczystość zakończyła się w pogodnej, refleksyjnej atmosferze. Nowo odsłonięty znak pamięci niech przypomina ból i cierpienie matek walczących o chleb, życie i polskość swych dzieci.

Teresa Wiśniewska

OBCHODY DNIA SYBIRAKA W KWILCZU I MIĘDZYCHODZIE

Dnia 17 września 2014 r. w Kwilczu uroczystość obchodzono Dzień Sybiraka z udziałem mieszkańców gminy oraz społeczności szkolnej Zespołu Szkół w Kwilczu. Uroczystość zorganizowano przy współpracy z Centrum Kultury i Edukacji im. Floriana Mazurkiewicza.

Przybyłych na uroczystość gości i uczniów powitała dyrektor szkoły Agata Tomkowiak. W swojej wypowiedzi odwołała się do tragedii sybiraków i podkreśliła, jak ważna jest pamięć o tych wydarzeniach i o ludziach, którzy doświadczyli okrutnego losu zesłania.

Po wystąpieniu dyrektor szkoły młodzież gimnazjalna zaprezentowała montaż słowno-muzyczny zatytułowany „Dlaczego należy pamiętać?”. Szkolni aktorzy próbowali w krótkich scenkach i utworach poetyckich przywołać klimat tamtego okresu i oddać tragizm losów i ofiarność tych, którzy doświadczyli pobytu na „niehumanitarnej ziemi”. Ze sceny recytowano z przejęciem: „Zabrano mi ojczyznę i dom rodzinny, zapędzono w świat

męki, taki obcy, inny”. Uczniowie z dużym zaangażowaniem wcielili się w odtwarzane postaci, np. kobiety wycieńczonej i szukającej pożywienia dla dzieci czy też bezdusznego sowieckiego nadzorcy. Utwory szkolnego chóru dopełniały nastrój powagi i nostalgii, który był wpisany w przeżycia sybiraków. Ważnym elementem scenografii były biało-czerwona flaga i prezentacja multimedialna stworzona z autentycznych fotografii z tamtego okresu. Na zakończenie młodzież zwróciła się z apelem: „Nie wolno nam zapomnieć więzień i łagrów sowieckich, zagłady Żydów i niemieckich obozów śmierci; musimy pamiętać o tej lekcji historii, aby nigdy więcej się nie powtórzyła”. Po tym apelu odśpiewano Rotę.

Następnie w dużym skupieniu i ciszy wysłuchano przejmujących wspomnień Jadwigi Klawe o pobycie w Kazachstanie i o niezwykle dramatycznych losach jej męża – Tomasza Klawego, który przebywał na zesłaniu w kopalni złota na Kołymie. Autentyczne i przejmujące wspomnienia sprawiły, że niejeden ze słuchaczy ukradkiem ocierał łzę. Po wystąpieniu Jadwigi Klawe głos zabrała jej córka – Jolanta Klawe. Nawiązała do książki „Ocalić od zapomnienia”, w której jeden z rozdziałów poświęcony jest przeżyciom jej rodziców. Spisała je, aby zostały utrwalone i przekazane młodszemu pokoleniu rodziny, aby pamięć o tym, co przeżyli ich dziadkowie, nie odeszła wraz z nimi.

Na zakończenie uroczystości w Centrum Kultury i Edukacji głos zabrał przewodniczący Rady Gminy Grzegorz Korpik, który podziękował za tę lekcję historii, przywołał jej tragiczny wymiar i odwołał się do postaw, które w dzisiejszych czasach są nam potrzebne.

Zebrani goście oraz delegacja młodzieży szkolnej wraz z opiekunami udali się na cmentarz parafialny, aby symbolicznym zniczem, chwilą zadumy i refleksji oddać pamięć i cześć spoczywającym tam sybirakom.

**Jadwiga Klawe opowiedziała
zebranym o swoich przeżyciach na
zesłaniu**

Nad scenariuszem i całością uroczystości czuwała Olga Lehmann, oprawę muzyczną przygotowała Anna Stasik, pomoc techniczną i organizacyjną zapewnił Marcin Lehmann – nauczyciele Zespołu Szkół w Kwilczu.

Olga Lehmann

Uroczystości na cmentarzu w Sierakowie. Do młodzieży Szkoły Podstawowej i Zespołu Szkół w Sierakowie przemawia Jarosław Łożyński z Towarzystwa Miłośników Ziemi Sierakowskiej. Za nim stoją (od prawej) prezes TMZS Ryszard Jaskuła, burmistrz Sierakowa Witold Maciołek i Adam Nowak – prezes Zarządu Koła ZS w Międzychodzie

Koło Związku Sybiraków w Międzychodzie zorganizowało także spotkania sybiraków, ich rodzin i młodzieży przy grobach sybiraków na cmentarzach w Kamionnie, Sierakowie i Międzychodzie.

W Międzychodzie główne uroczystości rozpoczęła msza święta w kościele Niepokalanego Serca Ma-

Uroczystość przy „Tablicy pamięci i wdzięczności Sybiraków” w Międzychodzie. Przy mikrofonie prezes Zarządu Koła ZS w Międzychodzie Adam Nowak

ry, odprawiona w intencji zamordowanych, zamęczonych i zagłodzonych na Wschodzie. Młodzież z Zespołu Szkół nr 1 przygotowała specjalny program okolicznościowy. Następnie wszyscy zebrali się przy „Tablicy pamięci i wdzięczności Sybiraków”. Przemówienie wygłosił starosta Julian Mazurek. Delegacje złożyły pod tablicą kwiaty. Rangę uroczystości podnosiła obecność pocztów sztandarowych.

Na zakończenie sybiracy i ich rodziny, a także zaproszeni goście spotkali się z władzami powiatu i miasta w restauracji „Carmen”.

Adam Nowak

OBCHODY DNIA SYBIRAKA W RUDNEJ I INNYCH KOŁACH ODDZIAŁU ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W LEGNICY

Dnia 17 września 2014 r., w Dniu Sybiraka w Centrum Kultury w Rudnej miała miejsce niezwykła uroczystość nadania sztandaru Kołu Związku Sybiraków w Rudnej.

Swoją obecnością zaszczytili m.in.: prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy Maria Jurkiewicz, przedstawiciel Zarządu Głównego ZS Henryk Olejnik, prezes Zarządu Koła ZS w Rudnej Kamila Mazurek, wicewojewoda dolnośląski Ewa Mańkowska, JE ks. bp Stefan Cichy, sekretarz miasta Legnica Marek Białowąs, przedstawiciele gminy Rudna: wójt Władysław Bigus, przewodniczący Rady Gminy Jerzy Stankiewicz oraz radni i sołtysi gminy Rudna.

Koło Związku Sybiraków w Rudnej powołano w 1989 r., 11 czerwca w ówczesnym Gminnym Ośrodku Kultury odbyło się pierwsze zebranie, na którym dokonano wyboru Zarządu. Przewodniczącym pierwszego Zarządu został Zbigniew Bisikierski. W zebraniu założycielskim uczestniczyło około 50 osób. W późniejszych latach Koło zostało podzielone na dwa odrębne – w Rudnej oraz Chobieni. W 2007 r. decyzją Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy, w porozumieniu z władzami gminy oraz za wiedzą i zgodą członków obydwu Kół, dokonano scalenia w jedno Koło Rudna. Prezesem był wówczas Piotr Gerlach, który pełnił tę funkcję do 2008 r. W czerwcu 2008 r. po jego rezygnacji z funkcji prezesa wybrano nowy Zarząd, a prezesem została Kamila Mazurek, która pełni tę funkcję do dziś.

W chwili obecnej Koło liczy 54 członków, jednak liczba ta wciąż maleje. Wątpliwe zdrowie i podeszły wiek nie sprzyjają dużej aktywności zrzeszonych, jednak pomimo przeciwności zawsze starają się wywiązać ze swojej społecznej misji dawania żywego świadectwa o tragicznej historii Polski.

Uroczystości Dnia Sybiraka rozpoczęły się mszą świętą w intencji sybiraków w kościele parafialnym pw. Świętej Trójcy w Rudnej, podczas której odbyło się poświęcenie sztandaru.

Po mszy wszyscy udali się do budynku Centrum Kultury w Rudnej, gdzie odbyła się druga, bardzo ważna część uroczystości. Część oficjalna rozpoczęła się wprowadzeniem pocztów sztandarowych, odśpiewaniem hymnów oraz uczczeniem minutą ciszy poległych sybiraków. Następnie przekazano sztandar Kołu Związku Sybiraków w Rudnej. Akt nadania sztandaru odczytała prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy Maria Jurkiewicz, która wraz z wójtem gminy Rudna Władysławem Bigusem dokonała uroczystego przekazania sztandaru. Wójt gminy w swojej przemowie powiedział: „W takich podniosłych chwilach jak to dzisiejsze spotkanie ze szczególną mocą uświadamiamy sobie, jak ważnym moralnym obowiązkiem jest zachowanie pamięci o ofiarach reżimu. Upływ czasu nie może nas współcześnie żyjących oraz przyszłych poko-

Przekazanie przez wójta gminy Rudna Władysława Bigusa sztandaru Kołu Związku Sybiraków w Rudnej

leń zwolnić z tej powinności. Pamiętajmy, że naród, który nie kultywuje pamięci swoich przodków, jest skazany na zagładę. Nam, którzy historię znamy z podręczników i opowieści uczestników tych tragicznych wydarzeń, nie wolno zapomnieć o was, którzy jesteście żywym świadectwem martyrologii narodu”.

Głos zabrała również prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy Maria Jurkiewicz oraz wicewojewoda dolnośląski Ewa Mańkowska, która powiedziała: „Przeżycia sybirackie stanowią przestrożę dla przyszłych pokoleń. Są dowodem na to, iż dociekanie prawdy historycznej jest niezwykle ważne dla poczucia tożsamości Polaków, dla odbudowy szacunku dla państwa prawa i tradycji narodowych. Pragnę wyrazić wdzięczność i słowa uznania ludziom, którzy oddali życie za wierność ojczyźnie, oraz tym, którzy po zniszczeniach wojennych odbudowali Polskę, ludziom silnym, prawym, mądrym i sprawiedliwym”.

Na zakończenie części oficjalnej nastąpiło wręczenie honorowych medali i odznaczeń sybirakom oraz osobom zasłużonym dla Związku Sybiraków, a także przekazanie podziękowań dla sponsorów sztandaru.

Następnie w części artystycznej młodzież w montażu słowno-muzycznym pokazała, że pamięta i szanuje – najszczerzej i najpiękniej, jak potrafi.

Wójt Władysław Bigus i wicewojewoda dolnośląski Ewa Mańkowska

Występ młodzieży

Zaprezentowany w przejmującej ciszy i skupieniu występ zgromadzeni nagrodzili brawami na stojąco.

Warto na zakończenie jeszcze raz przytoczyć słowa wójta gminy Rudna Władysława Bigusa: „Ufam, że dzisiejsze obchody pozostawią trwałą ślad w sercach i umysłach wszystkich uczestników, ale także będą cenną lekcją historii i patriotyzmu dla młodzieży”. I tak się stało, Dzień Sybiraka połączony z przekazaniem sztandaru Kołu Związku Sybiraków w Rudnej na długo pozostanie uczestnikom spotkania w pamięci.

Po zakończeniu uroczystości zaproszeni goście mieli okazję zobaczyć wystawę prac plastycznych pt. „Pastelowe barwy zła Sybir”, przygotowaną przez dzieci i młodzież uczęszczających na zajęcia organizowane w Centrum Kultury w Rudnej.

/RH/, „Nowiny Gminne” nr 9 (164), wrzesień 2014

Poza centralnymi obchodami Dnia Sybiraka w Rudnej na szczególną uwagę zasługują uroczystości zorganizowane 25 września przez Koło ZS w Jaworze. Rozpoczęła je msza święta w kościele pw. św. Marcina. Po mszy uczestnicy udali się pod obelisk ku czci sybiraków na dziedzińcu

kościół, gdzie zapalono znicze i złożono kwiaty w hołdzie poległym na zesłaniu. Zarząd Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy reprezentowali: prezes Maria Jurkiewicz, wiceprezes Wanda Puchała i skarbnik Antoni Dziemirowicz. Następnie wszyscy udali się do Teatru Miejskiego, gdzie referat okolicznościowy wygłosił prezes Zarządu Koła Michał Janczewski. Głos zabrał przedstawiciel poseł na Sejm RP Elżbiety Witek, a prezes Maria Jurkiewicz przedstawiła młodzieży smutną historię przeżyć sybiraków. Osoby zasłużone zostały odznaczone. Na koniec ze specjalnym programem wystąpiła młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 1.

Podobne uroczystości zorganizowane przez władze samorządowe odbyły się w Kołach w Ścinawie, Prochowicach, Złotorzy, Głogowie, Lubinie i Legnickim Polu. W mniejszych Kołach Legnickiego Oddziału pamięć sybiraków uczczono wspólną modlitwą podczas mszy świętej.

Wanda Puchała

UROCZYSTOŚCI 17 WRZEŚNIA W ŚWIEBODZICACH

Sybiracy Koła Związku Sybiraków w Świebodzicach (Oddział w Wałbrzychu), liczącego 87 członków, uroczystie obchodzili Dzień Sybiraka. Obchodom przewodniczył prezes Zarządu Koła

Tadeusz Fedorowicz. Uroczystości zaszczytli obecnością m.in. burmistrz miasta Bogdan Kożuchowicz, przewodniczący Rady Miejskiej Łukasz Kwadrans, proboszcz parafii pw. św. Mikołaja ks. prałat Jan Gargasewicz oraz prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Wałbrzychu Stanisław Sznajder.

Ppłk. dypl. Krzysztof Kowalski wręczył Tadeuszowi Widle (z prawej) i Stanisławowi Dziduchowi mianowania na stopień starszego sierżanta

Od lewej: ks. prałat Jan Gargasewicz, burmistrz Bogdan Kozuchowicz, przewodniczący Rady Miejskiej Łukasz Kwadrans, radna Teresa Małecka, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Wałbrzychu Stanisław Sznajder, wicedyrektor Gimnazjum nr 1 im. Sybiraków w Świebodzicach Grażyna Koropczuk, dyrektor Miejskiego Domu Kultury Agnieszka Gielata

Obchody rozpoczęła msza święta w kościele pw. św. Mikołaja, po której złożono kwiaty pod tablicą poświęconą sybirakom.

Następnie odbyło się spotkanie sybiraków w Miejskim Domu Kultury, gdzie aranżację stanowiły baner przedstawiający pomnik Poległym i Pomordowanym na Wschodzie w Warszawie oraz baner ze słowami Hymnu Sybiraków. W czasie uroczystości dwaj sybiracy Tadeusz Widła i Stanisław Dzydych zostali awansowani na starszych sierżantów.

Uroczystość uświetniła inscenizacja przedstawiająca wywózkę i zsyłkę na Sybir polskich rodzin, przygotowana przez młodzież z miejscowego Gimnazjum nr 1 im. Sybiraków, która wzruszyła sybiraków oraz gości. W ten sposób pamięć o sybirakach i ich okrutnych losach jest utrwalana i przekazywana następnym pokoleniom.

Ryszard Łyczba

DZIEŃ SYBIRAKA W OŁAWIE

W dniu 17 września 2014 r. sybiracy ziemi oławskiej (Oddział ZS we Wrocławiu) spotkali się na cmentarzu w Oławie przy krzyżu i pomniku poświęconym Golgocie Sybiru, aby uczcić 75. rocznicę napaści Związku Radzieckiego na Kresy Wschodnie i oddać hołd sybirakom, którzy zmarli z głodu i wycieńczenia i pozostali na zawsze na „niehumanitarnej ziemi”. Pod pomnikiem członkowie Koła ZS w Oławie, Zarządu Koła wraz z prezesem Aleksandrem Maciejewiczem, w obecności poczty sztandarowej, złożyli kwiaty i zapalili znicze. Razem z ks. Stanisławem Bijakiem, kapłanem tutejszych sybiraków, wszyscy zgromadzeni na cmentarzu odmówili modlitwę i odśpiewali Anioł Pański za zmarłych sybiraków oraz za pomordowanych w Katyniu, Miednoje, Ostaszkowie i Charkowie. Odegrany został Hymn Sybiraków.

Następnie prezes Zarządu Koła Aleksander Maciejewicz wygłosił wzruszające przemówienie okolicznościowe. Nawiązał do liczby osób deportowanych i wcielonych do wojska. Opisał warunki, w jakich transportowani byli zesłańcy i w jakich mieszkali przez lata deportacji. Przypominał tragizm tamtych dni. Wymienił nazwiska członków Koła, którzy zmarli w tym roku. Podkreślił niepokój sybiraków wynikający z trudnej sytuacji ekonomicznej kraju, problemów w służbie zdrowia, ograniczenia nauki historii i literatury w programach szkolnych.

W uroczystości uczestniczył starosta oławski Zdzisław Brezeń, który w swoim wystąpieniu podkreślił gehennę Sybiru na sowieckiej ziemi. Nawiązał także do groźby wojny w związku z obecną sytuacją na Ukrainie.

Dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Oławie Jadwiga Braniewska razem z nauczycielem historii Piotrem Kołodziejem, katechetą ks. Piotrem Pomorskim i uczniami w ciepłych słowach życzyła sybirakom i członkom ich rodzin zdrowia i wytrwałości. Były łyż wzruszenia.

Po uroczystości na cmentarzu wszyscy udali się na poczęstunek do restauracji przy ul. Młyńskiej. Tam przy kawie, herbacie, ciastkach oraz lampce szampauna wspominali okres zesłania. W trakcie spotkania starosta Zdzisław Brezeń dokonał dekoracji Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków Janiny Kamińskiej, sekretarz Zarządu Koła. Zebrań odśpiewali jej „Sto lat”. Odznaczona była bardzo wzruszona.

Żegnając się, sybiracy życzyli sobie spotkania za rok.

Lucja Michalik

SYBIRACY PAMIĘTAJĄ!

W dniu 18 września 2014 r. w kościele pw. św. Jadwigi Śląskiej w Lubaniu odbyły się uroczystości religijno-patriotyczne z okazji 75. rocznicy napaści Sowieców na Polskę i Dnia Sybiraka. Tutaj spotkali się sybiracy, ich rodziny, organizacje kombatanckie, samorządowcy powiatu i miasta oraz młodzież szkolna. W uroczystości wzięło udział 10 pocztów sztandarowych. Wartę przy Wotum Dziękczynnym zaciągnęła kompania honorowa uczniów klasy wojskowej z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kombatantów Ziemi Lubańskiej i klasy policyjnej z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Lubaniu.

Uroczystości rozpoczęto mszą świętą w intencji ojczyzny i sybiraków. Mszę celebrowali: ks. dziekan Andrzej Fila, ks. wicedziekan Kazimierz Gębarowski z Pisarzowic oraz proboszczowie – ks. Piotr Chorażyczewski z Zaręby i ks. Stanisław Kaszowicz z Siekierzyna. Hymn państwowy odegrała orkiestra z Lubania.

Po liturgii odbyła się część patriotyczna, którą rozpoczął Hymn Sybiraków. Okolicznościowe przemówienia wygłosili starosta powiatu lubańskiego Walery Czarnecki i wiceprezes Zarządu Oddziału ZS w Jeleniej

Od lewej: starosta lubański Walery Czarnecki, wiceprzewodniczący Rady Miasta Mieczysław Iwanow, burmistrz Lubania Arkadiusz Słowiński, przewodniczący Rady Miasta Marian Kwolek, asystent burmistrza Lubania Jan Hałakuć, wiceprzewodniczący Rady Miasta Franciszek Bogdanowicz

Kwiaty przy Wotum Dzięcznym złożyli sybiracy z Koła ZS w Lubaniu (od lewej): Alfred Szarkowski, Romuald Karczewski i Krystyna Palemba

Wręczenie odznaczeń zasłużonym lubańskim sybirakom – dekoracji dokonał wiceprezes Zarządu Oddziału w Jeleniej Górze Jarosław Trościanko

Górze Jarosław Trościanko. Przypomniane zostały zdradzieckie pakt i napaść Sowieców na Polskę w dniu 17 września 1939 r. Wiele padło słów o mordach na Polakach i zsyłce tysięcy Polaków na Syberię i do Kazachstanu oraz o heroicznej walce matek sybiraczek na zesłaniu. Podkreślono, iż dopiero w wolnej Polsce, czyli 25 lat temu, zostało przerwane wieloletnie milczenie w tej sprawie.

W dalszej części został odczytany apel poległych przez sybiraka Mieczysława Klatta i klasy mundurowe. Po apelu zostały złożone wiązanki kwiatów przy Wotum Dziękczynnym, które zostało przez miejscowych sybiraków ufundowane, odsłonięte i poświęcone w kościele pw. św. Jadwigi Śląskiej w 2012 r.

Następnie wręczono Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków. Decyzją prezesa Zarządu Głównego Związku Sybiraków zostali odznaczeni: Danuta Biber, Zofia Bętlewska, Zbigniew Dereń, Janina Furtak, Aleksander Hreczecha, Mieczysław Klatt, Bronisław Kłoczko, Wacław Lesiak, Maria Limanowska, Michał Oskierko, Krystyna Palemba, Helena Świdzińska i Zbigniew Tomaszewski. Odznaczenia wręczał Jarosław Trościanko w asyście starosty lubańskiego Walerego Czarnieckiego, burmistrza Lubania Arkadiusza Słowińskiego i prezesa Zarządu Koła ZS w Lubaniu Romualda Karczewskiego.

Podziękowania dla uczestników uroczystości przekazał prezes Zarządu Koła Romuald Karczewski.

Uroczystość zakończył występ młodzieży z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kombatantów Ziemi Lubańskiej ze wzruszającym programem słowno-muzycznym.

Romuald Karczewski

DZIEŃ SYBIRAKA I 25-LECIE ODDZIAŁU ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W JAROSŁAWIU

W 2014 r. Dzień Sybiraka był obchodzony w Jarosławiu wyjątkowo 19 września, wraz z jubileuszem 25-lecia istnienia Oddziału Związku Sybiraków. Uroczystość rozpoczęła msza święta w kolegiacie pw. Bożego Ciała. Irena Halwa powitała wszystkich przybyłych gości. Prezes Zarządu Oddziału Zofia Garczyńska wygłosiła przemówienie, w którym nawiązała do zesłań na Sybir i przeżytej gehenny.

Eucharystię celebrował ks. prałat dziekan Jan Jagustyn, homilię wygłosił ks. por. Grzegorz Bechta. W koncelebrze byli również kapelan jarosławskich sybiraków ks. prałat Marian Rajchel, archiprezbiter Jarosławia ks. Andrzej Surowiec oraz ks. prałat Marian Bocho, proboszcz kolegiaty jarosławskiej. Modlitwy sybiraków czytała Janina Onuszko, dary ołtarza złożyli Janina Adamkiewicz, Anna Boruta i Michał Bartoszek.

Uroczystość była podniosła. Ubogacała ją obecność orkiestry miasta Jarosławia, kompanii wojska, przedstawicieli straży miejskiej i straży pożarnej oraz uczniów licznych szkół.

Po mszy świętej w zorganizowanym szyku młodzież ze sztandarami szkół, pozostałe poczty sztandarowe, goście, sybiracy, sympatycy Związku Sybiraków udali się na pl. ks. Piotra Skargi, na którym usytuowany jest pomnik Bohaterom i Ofiarom II Wojny Światowej. Tam odbyła się oficjalna część uroczystości. Wystąpili burmistrz Andrzej Wyczawski, starosta jarosławski Jerzy Batycki, sekretarz generalny Zarządu Głównego Związku Sybiraków Stanisław Sikorski oraz wiele innych osób. Pod pomnikiem złożono wiązanki kwiatów i zapalono znicze.

Następnie w gmachu Gimnazjum nr 3, mieszczącym się obok siedziby Oddziału Związku Sybiraków, młodzież przedstawiła spektakl o tematyce

Kwiaty pod pomnikiem Bohaterom i Ofiarom II Wojny Światowej od Oddziału ZS w Jarosławiu złożyli Julian Paradowski, Zofia Garczyńska i Irena Halwa

sybirackiej. Występ był naprawdę piękny. Uczniowie wykazali się ogromną wiedzą o deportacjach, biedzie, nędzy i ciężkiej pracy ponad siły, o gehennie, jaką przeszli sybiracy na zesłaniu. Wręczone zostały także odznaczenia.

Po części artystycznej zaproszeni goście i sybiracy udali się do stołówki w podziemiach kolegiaty na obiad. Tym akcentem zakończyło się świętowanie Dnia Sybiraka.

Zofia Garczyńska

Prezes Zofia Garczyńska otrzymała z rąk burmistrza Jarosława Andrzeja Wyczawskiego dyplom w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturalnego Jarosława

Burmistrz Andrzej Wyczawski uhonorowany został Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków. Dekoracji dokonał sekretarz generalny Zarządu Głównego ZS Stanisław Sikorski

Podczas uroczystości wystąpili uczniowie Gimnazjum nr 3 w Jarosławiu

DZIEŃ SYBIRAKA W BRODNICY

Dzień Sybiraka w Kole Związku Sybiraków w Brodnicy (Oddział w Toruniu) obchodzone 20 września 2014 r. Tegoroczne obchody zbiegły się z 25. rocznicą reaktywowania Koła po przemianach ustrojowych 1989 r.

Z inicjatywy prezesa tutejszego Zarządu Koła Jarosława Michałowskiego wydana została książka „Skazani bez wyroku. Wspomnienia brodnickich Sybiraków”, poświęcona losom Polaków wywiezionych po wyzwoleniu w końcu stycznia i w lutym 1945 r. z miasta i powiatu brodnickiego do łagrów rozmieszczonych na terenie całego ZSRR. W tym czasie NKWD bez wyroku aresztowało przeszło 700 mieszkańców i wywiozło na Sybir, powróciło niewielu z nich. Opisane zostało także zesłanie Polaków ze wschodnich rubieży Polski w latach 1940–1956. Wydanie książki sfinansował burmistrz Brodnicy Jarosław Radacz wraz z prezesem Banku Spółdzielczego w Brodnicy Józefem Miturą. Promocję publikacji zorganizowano z inicjatywy dyrektora Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Brodnicy Pawła Stannego w dniu 16 września br.

Na uwagę zasługuje również film nakręcony przez regionalnego historyka Piotra Grążawskiego. Wystąpili w nim zesłani na Sybir, którym udało się przeżyć Golgotę Wschodu i powrócić do kraju, gdzie dożyli sędziwych lat. O swoim zesłaniu opowiedzieli m.in. Helena Panter, Czesława Radzikowska, Adam Zaniewski, Ludwik Kluszczyński i Jarosław Michałowski.

Podczas uroczystości Dnia Sybiraka 20 września w Zespole Szkół Rolniczych w Brodnicy za współpracę z Kołem Odznaką Honorową Sybira-

ka odznaczono starostę powiatu brodnickiego Piotra Boińskiego, naczelnika Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu w Starostwie Powiatowym Stanisława Czajkowskiego, dyrektora Wydziału Rozwoju, Współpracy

Burmistrz miasta Brodnicy Jarosław Radacz wręczył członkom Koła ZS w Brodnicy (na zdjęciu Barbara Bober) Medale Burmistrza Brodnicy

Poczet sztandarowy Zespołu Szkół Rolniczych przy obelisku poświęconym sybirakom

Zewnętrznej i Informacji Urzędu Miasta Zdzisławę Marciniak oraz historyka Piotra Grażawskiego. Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymali: burmistrz miasta Brodnicy Jarosław Radacz, przewodniczący Rady Miasta Brodnicy Marek Hildebrandt i prezes Zarządu Koła ZS w Brodnicy Jarosław Michałowski. Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej nadano członkowi Koła ZS w Brodnicy Kazimierzowi Ozimskiemu oraz Michałowi Tomelli, nauczycielowi z Zespołu Szkół Rolniczych w Brodnicy. Ponadto Medal Burmistrza Brodnicy wręczono członkom Koła: Barbarze Bober, Janinie Bukowskiej, Stanisławowi Bartysze, Henryce Korzeniowskiej, Gertrudzie Mychczyńskiej, Stanisławowi Plejerowi, Jadwidze Szlagowskiej i Leokadii Zalewskiej.

Współpraca Koła ZS z burmistrzem Jarosławem Radaczem oraz przewodniczącym Rady Miejskiej Markiem Hildebrandtem układa się bardzo dobrze. Koło m.in. co roku otrzymuje dofinansowanie na organizację uroczystości i inne działania Koła.

Delegacja Koła składająca kwiaty (od lewej): Edward Głuchowski, prezes Jarosław Michałowski i Kazimierz Ozimski

Już w styczniu 2004 r. Koło nawiązało współpracę z Zespołem Szkół Rolniczych w Brodnicy. Szkole został przekazany pod opiekę sztandar Koła. Przed gmachem szkoły postawiony został obelisk upamiętniający zesłania Polaków na Sybir, a w szkole powstała Izba Pamięci, w której umieszczonych jest wiele pamiątek i dokumentów ukazujących przeżycia zesłańców w obcym, nieludzkim kraju.

Józef Hildebrandt

OBCHODY DNIA SYBIRAKA W ODDZIALE ZWIĄZKU SYBIRAKÓW W ŁOMŻY

Dnia 17 września 2014 r. w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łomży odbyła się doniosła uroczystość z okazji Dnia Sybiraka. Organizatorami byli prezydent miasta Łomża, kustosz Sanktuarium Miłosierdzia Bożego i dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży.

Uroczystość swą obecnością zaszczytili m.in. zastępca prezydenta Łomży Benjamin Dobosz, starosta łomżyński Lech Szablowski, dyrektor Podlaskiego Oddziału Regionalnego ARiMR Stefan Krajewski, przedstawiciele służb mundurowych, burmistrzowie, wójtowie, przedstawiciele Kuratorium Oświaty, dyrektorzy szkół, przedstawiciele organizacji kombatanckich, w tym Oddziału Związku Piłsudczyków RP w Szczuczynie, sybiracy, młodzież oraz licznie przybyli mieszkańcy Łomży i okolic.

Poczty sztandarowe wystawiły: Oddział ZS w Łomży, Koła zrzeszone w Oddziale, łomżyńskie szkoły, Urząd Miasta, organizacje pozarządowe.

Obchody rozpoczęły się uroczystą mszą świętą, którą celebrował JE ks. bp Tadeusz Bronakowski. W homilii m.in. powiedział, że współczesnym, którzy nie pamiętają tamtych strasznych czasów, aż trudno uwierzyć, że to, czego doświadczyli przed 75 laty mieszkańcy tej ziemi podczas wywózek, było możliwe. Bardzo dużo deportowanych nie powróciło do swoich domów. Zostali na zawsze w bezimiennych mogiłach na tej nieludzkiej, okrutnej ziemi.

Prezes Zarządu Oddziału ZS w Łomży Danuta Pieńkowska-Wolfart w swoim wzruszającym wystąpieniu przytoczyła

Prezes Danuta Pieńkowska-Wolfart w asyście sekretarz Niny Żyłko wręcza Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków Marii Tyszcze, opiekunce Klubu Wnuka Sybiraka przy Szkole Podstawowej nr 5 w Łomży

słowa pewnego filozofa, który powiedział: „Golgota Wschodu – kto tam nie był, nie uwierzy, a kto był, nigdy nie zapomni”. Przypomniała o przypadającej w tym roku 70. rocznicy bitwy pod Monte Cassino. Gen. Władysław Anders powiedział, że są bitwy, na które nie pada pył zapomnienia. Bierze je na skrzydła legenda i zanoszą do narodowych pamiątek kościoła. Do nich należy właśnie bitwa pod Monte Cassino. Dla żołnierzy 2. Korpusu Polskiego gen. Andersa ta bitwa była drogą od upodlenia w sowieckich łagrach do chwały jednego z najpiękniejszych zwycięstw w polskiej historii. Prezes wyraziła również radość, że w ostatnich latach zgłaszają się do Oddziału ludzie młodzi, którzy chcą być członkami wspierającymi Związku Sybiraków i kontynuować jego zadania. Jest to tym ważniejsze, że sybirakom przybywa lat, a ubywa sił i koniecznej energii do dalszej aktywnej działalności.

Montaż słowno-muzyczny na tle wspaniałej dekoracji (ogromny orzeł na postumencie z mnóstwem czerwonych maków u podnóża) przedstawiła młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Łomży.

Następnie prezes Danuta Pieńkowska-Wolfart w asyście sekretarza Niny Żyłko wręczyła Złotą Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków Marii Tyszce, opiekunce Klubu Wnuka Sybiraka przy Szkole nr 5 w Łomży. Srebrne Odznaki Honorowe za Zasługi dla Związku Sybiraków wręczono 11 osobom, a Odznakę Honorową Sybiraka 12 osobom. Trzy osoby otrzymały legitymację członka wspierającego Związku Sybiraków.

Po mszy świętej wszyscy udali się pod pomnik Sybiraka, gdzie poszczególne delegacje złożyły kwiaty i zapaliły znicze. Zasadzona została również sosna syberyjska, przywieziona z archangielskiej tajgi przez Jana

Dariusza Cychola, syna sybiraka. Symbolizuje ona oddanie zmarłym czci i hołdu, żywych wzywa do pojednania. Po uroczystości sybiracy i zaproszeni goście spotkali się przy wspólnej herbacie.

21 września w Czyżewie odbyło się uroczyste otwarcie Muzeum Ziemi Czyżewskiej i odsłonięcie

Ceremonia zasadzenia sosny syberyjskiej. Na pierwszym planie Jan Dariusz Cychol, który przywiózł sadzonkę

pomnika – wagonu poświęconego pamięci zesłańców Sybiru. Zrekonstruowany wagon przypomina o morderczej podróży wielu rodaków wywożonych w głąb Rosji. Znajdują się w nim przedmioty podrózne sybiraków oraz ściana, na której wyryto listę zesłańców. Przekraczając próg wagonu, słyszymy odgłos pędzącego pociągu. Drugą część ekspozycji stanowi wnętrze chaty zamieszkiwanej przez zesłańców na Syberii, które ukazuje elementy wyposażenia i przedmioty codziennego użytku. Przed wagonem znajduje się kamienna tablica z napisem „W hołdzie Zesłańcom Sybiru deportowanym ze stacji kolejowej w Czyżewie przez okupantów sowieckich w latach 1940–1941. Mieszkańcy Gminy Czyżew”.

Ten znak pamięci powstał dzięki sybirakom i mieszkańcom Czyżewa oraz ogromnemu zaangażowaniu burmistrz Czyżewa Anny Boguckiej. W swym wystąpieniu sekretarz Zarządu Oddziału ZS w Łomży Nina Żyłko podziękowała w imieniu prezes i członków Zarządu Oddziału za zaproszenie na tę uroczystość. „Jeżeli będzie mała garsteczka ludzi, ale o tak wielkim i szlachetnym sercu jak u pani burmistrz, to dzisiejsza uroczystość dowodzi, że pamięć o sybirakach nigdy nie zaginie” – powiedziała. Poseł na Sejm RP Jacek Bogucki w asyście przedstawicieli Zarządu Oddziału ZS w Łomży na ręce pani burmistrz przekazał medal Pro Patria przyznany przez szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, którym udekorowano czyżewski sztandar. Medal został przyznany Urzędowi Miejskiemu w Czyżewie jako wyraz uznania dla dużego wkładu pracy i troski o zachowanie pamięci o osobach represjonowanych. Uroczystości towarzyszyła patriotyczna pieśń Rota w wykonaniu Młodzieżowej Orkiestry

Odślonięcie pomnika Zesłańców Sybiru – wagonu w Czyżewie. Od prawej: poseł na Sejm RP Jacek Bogucki, burmistrz Anna Bogucka, prezes Zarządu Koła ZS w Czyżewie Henryk Bruliński, sekretarz Zarządu Oddziału ZS w Łomży Nina Żyłko, wstęgę przecina starosta powiatu wysokomazowieckiego Bogdan Zieliński

Dętej z Czyżewa. Dla nas sybiraków było to bardzo ważne i patriotyczne wydarzenie.

Trzeba nadmienić, że w większych Kołach Oddziału także odbyły się uroczystości z okazji Dnia Sybiraka, organizowane wspólnie ze szkołami z Niedźwiadnej, Szczuczyna, Jedwabnego i Ciechanowca. Przy znakach pamięci złożono kwiaty i zapalono znicze.

Nina Żylko

ODSŁONIĘCIE TABLICY PAMIĄTKOWEJ W KUŹNICY CZARNKOWSKIEJ

Sybiracy z Pilskiego Oddziału Związku Sybiraków, zrzeszeni w Kole Związku Sybiraków w Trzciance, uroczystie upamiętnili 75. rocznicę napaści Związku Radzieckiego na Polskę. W kościele pw. św. Franciszka Ksawerego w miejscowości Kuźnica Czarnkowska (powiat czarnkowsko-trzcianecki) w dniu 21 września 2014 r. wmurowana została i poświęcona tablica upamiętniająca tragiczną datę 17 września 1939 r. – dzień napaści Sowieców na Polskę i dalsze jej tragiczne skutki.

W uroczystości, która zgromadziła liczne grono miejscowej ludności, młodzież szkolną i sybiraków, udział wzięli gospodarze tego terenu: starosta powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego Wiesław Maszewski, burmistrz miasta Czarnków Franciszek Strugała, burmistrz miasta Trzcianka Krzysztof Czarnecki oraz wójt gminy Czarnków Bolesław Chwarścianek. Wśród zaproszonych gości byli m.in. przedstawicielka Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu dr Elżbieta Wojcieszek, przedstawiciel Biura Fundacji Golgota Wschodu Andrzej Leszewski, prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Pile Jan Skrobot wraz z członkami Zarządu Oddziału i prezesami Kół. W uroczystości uczestniczył poczet sztandarowy Koła Związku Sybiraków w Pile.

Uroczystość poprzedzona została mszą świętą odprawioną przez proboszcza ks. Pawła Janaszkiwicza MS, który w homilii skierował do obecnych słowa upamiętniające tragedię Polaków deportowanych na Syberię, gehennę zgotowaną niewinnym ludziom, całym rodzinom, a zwłaszcza dzieciom przez system sowieckiej władzy. Podziękował wszystkim osobom, które przyczyniły się do ufundowania tablicy, zwłaszcza sybirakowi

Aleksandrowi Wierbilowi, który był pomysłodawcą, inicjatorem i „siłą napędową” w realizacji tego projektu. Wszystkim żyjącym sybirakom udzielił błogosławieństwa na dalsze lata życia, a za zmarłych modlił się, aby dobry Bóg obdarzył ich szczęściem wiekiustym.

Po mszy nastąpiło uroczyste odsłonięcie tablicy i jej poświęcenie. Przy tablicy o Polskiej Gólgocie Wschodu mówił Andrzej Leszewski.

Część artystyczną przygotowali i przedstawili uczniowie Szkół Podstawowych w Jędrzejewie i w Kuźnicy Czarnkowskiej.

Druga część uroczystości, przy kawie, herbacie i ciastach, odbyła się w świetlicy wiejskiej. Przewodniczył jej gospodarz tego terenu wójt gminy Czarnków, sympatyk sybiraków Bolesław Chwarścianek. Przypomniął raz jeszcze o wielkiej tragedii narodu polskiego spowodowanej napaścią Niemiec hitlerowskich i Związku Radzieckiego na Polskę. Apelowął zwłaszcza do młodzieży o zachowanie pamięci o tych strasznych czasach i szacunek dla ludzi, którzy przeżyli tę gehennę. Skierował słowa podziękowania do Aleksandra Wierbila za pomysł i urzeczywistnienie go, za doprowadzenie do wmurowania i poświęcenia tablicy w miejscowym kościele.

Przedstawicielka Instytutu Pamięci Narodowej z Oddziału w Poznaniu dr Elżbieta Wojcieszek w swoim wystąpieniu podkreślała, jak ważne jest utrwalanie pamięci o wydarzeniach historycznych. Apelowwała do młodzieży szkolnej o poznawanie historii, aby pamiętała o tragicznych wydarzeniach zapoczątkowanych we wrześniu 1939 r.

Prezes Zarządu Oddziału Związku Sybiraków w Pile

Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej w kościele pw. św. Franciszka Ksawerego w Kuźnicy Czarnkowskiej w Kole Terenowym ZS w Trzciance

Jan Skrobot w nawiązaniu do uroczystości wmurowania i poświęcenia tablicy przypomniał, że na terenie Pilskiego Oddziału jest wiele znaków pamięci, a to już czwarta tablica na terenie działalności Koła w Trzciance upamiętniająca deportacje Polaków. Większość z nich powstała z inicjatywy bardzo aktywnego sybiraka, członka tutejszego Koła Aleksandra Wierbila, autora kilku książek wspomnieniowych. Prezes Zarządu Oddziału złożył mu słowa uznania i podziękowania. Podziękował także wszystkim sybirakom z Koła w Trzciance, przede wszystkim prezes Teresie Kaczmarowskiej, za aktywną pracę i zaangażowanie w sprawy sybiraków.

W nawiązaniu do książek jako znaków pamięci, prezes Jan Skrobot poinformował zebranych, że kilka dni wcześniej ukazała się nowa książka autorstwa Zygmunta Strenczaka „Człowiek człowiekowi wilkiem”. Autor przedstawił zebrany tematykę książki. Zawarł w niej to, co nazywamy powszechnie Polską Golgotą Wschodu. Na tle historycznym w odrębnych rozdziałach omówił, w znacznym streszczeniu, zbrodnię katyńską, deportacje Polaków do ZSRR i rzeź wołyńską. W drugiej części książki przedstawił biogramy siedmiu sybiraków i kresowiaków, którzy w swoim dorosłym życiu osiągnęli coś więcej niż przeciętność. Byli i są ludźmi wybitnymi, wyróżniającymi się w swoim zawodzie, środowisku, swoich dążeniach i pasjach. Pozostawiają po sobie trwałe ślady i pamięć, wdzięczność i uznanie w ludzkich sercach. Pierwszy egzemplarz nowo wydanej książki autor wręczył prezesowi Janowi Skrobotowi. Następnie wspólnie wręczyli książki gospodarzom i gościom uroczystości.

Zygmunt Strenczak, Jan Skrobot

JEŚLI MY ZAPOMNIMY O NICH, NIECH BÓG ZAPOMNI O NAS

Już 17 lat działa w Bardzie Koło Związku Sybiraków (Oddział w Wałbrzychu). Z tej okazji 21 września odbyła się uroczystość, podczas której przypominano również wielkie tragiczne rocznice dla Polski – 75 lat od napaści Niemiec i ZSRR, 70. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego, 75. rocznicę powstania Państwa Podziemnego i 100. utworzenia Legionów Polskich.

W uroczystej mszy świętej odprawionej przez proboszcza o. Mirosława Grakowicza udział wzięli sybiracy z gminy Bardo oraz gminy Ziębice, kombatanci, młodzież szkolna, strażacy z OSP Bardo, a także burmistrz miasta i gminy Bardo Krzysztof Żegański, przewodniczący Rady Miejskiej w Bardzie Dariusz Prostko, starosta ząbkowicki Roman Fester, przedstawiciele Nadleśnictwa Bardo Śląskie, prezes Banku Spółdzielczego w Ząbkowicach Śląskich Józefa Warechowicz oraz wszyscy, którym los ojczyzny i Polaków nie jest obojętny.

W kilkunastu przejmujących zdaniach prezes Zarządu Koła Związku Sybiraków Kazimierz Bobula przypomniał poniewierkę, heroiczną walkę i trudy zsyłki milionów Polaków na Syberię.

Na zakończenie mszy świętej przedstawiciele władzy, Kół Związku Sybiraków i instytucji gminnych złożyli kwiaty pod tablicą upamiętniającą martyrologię narodu polskiego.

Złożenie kwiatów pod tablicą pamiątkową przy kościele Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny przez przedstawicieli Koła ZS w Bardzie. Pośrodku prezes Zarządu Koła Kazimierz Bobula

Sybiracy i kombatanci wyróżnieni przez burmistrza Barda

Następnie w Centrum Kultury i Promocji młodzież z Gimnazjum Publicznego w Przylęku i zespół Wiolinek słowami piosenek i wierszy wprowadziły zgromadzonych w nastrój zadumy i nostalgii.

Wszystkim sybirakom i kombatantom burmistrz miasta i gminy Krzysztof Żegański wpiął odznaki z herbem gminy Bardo z wizerunkiem Matki Boskiej. Wyróżnieni nie kryli radości i wzruszenia z takiego wyróżnienia.

Złotą Odznakę za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymał z rąk prezesa Kazimierza Bobuli i prezesa Koła ZS w Ziębicach Mariana Gwiazdowskiego Andrzej Kardaś.

Podziękowanie za przygotowanie uroczystości prezes Zarządu Koła przekazał na ręce Dariusza Szewczyka, Katarzyny Krzysińskiej i Anny Bartkiewicz-Czai.

Burmistrz Krzysztof Żegański na zakończenie spotkania podkreślił, że pamięć o ludziach, którzy tworzą historię i są jej żywym dowodem, jest patriotycznym obowiązkiem każdego Polaka.

www.bardo.pl

25-LECIE BYDGOSKIEGO ODDZIAŁU ZWIĄZKU SYBIRAKÓW

1 października 2014 r. w Miejskim Centrum Kultury obchodziliśmy uroczystość związaną z 25-leciem Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy.

Na godzinę 10.00 przybyli zaproszeni goście: wojewoda kujawsko-pomorski Ewa Mes, przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Dorota Jakuta, wicemarszałek województwa kujawsko-pomorskiego Edward Hartwich, prezydent miasta Bydgoszczy Rafał Bruski, przewodniczący Rady Miasta Bydgoszczy Roman Jasiakiewicz, ordynariusz bydgoski ks. bp Jan Tyrawa, zastępca prezydenta miasta Bydgoszczy Elżbieta Rusielewicz, szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego płk dypl. Jan Rynkiewicz, naczelnik Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Bydgoszczy Edyta Cisewska, dziekan Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych ks. płk Zenon Surma, członek Prezydium Zarządu Głównego Związku Sybiraków – skarbnik Stanisław Jurkin, założycielka Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy Danuta Kwiaton, kapelan Koła Terenowego Miedzyń ks. Kazimierz Drapała, dyrektor Centrum Kształcenia Rolniczego Technikum Rolniczego im. Sybira-

Od lewej: zastępca prezydenta miasta Bydgoszczy Elżbieta Rusielewicz, prezydent miasta Bydgoszczy Rafał Bruski, ordynariusz bydgoski bp Jan Tyrawa, przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Dorota Jakuta, wojewoda kujawsko-pomorski Ewa Mes, naczelnik Delegatury IPN w Bydgoszczy Edyta Cisewska

Stanisław Jurkin, skarbnik Zarządu Głównego ZS dekoruje Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków założycielkę Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy Danutę Kwiaton

ków Andrzej Wiosna, dyrektor Zespołu Szkół nr 8 im. H.Ch. Andersena Eugeniusz Sobieraj, przedstawiciel posłanki na Sejm RP Anny Bańkowskiej Przemysław Biegański, prezes Okręgu Bydgoskiego Świątowego Związku Żołnierzy AK Alojzy Gładkowski, prezes Rodziny Katyńskiej w Bydgoszczy Izabella Montowska, prezes Ogólnopolskiego Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Batalionów Budowlanych Zbigniew Dworek, prezes Związku Re-

presjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników Bolesław Karandyszowski, prezes chóru Exultate Deo Andrzej Melkowski, dyrygent chóru Exultate Deo dr hab. Rajmund Rajs, członkowie Związku Sybiraków, sympatycy, mieszkańcy dzielnicy Miedzyń. Pierwszy prezes Zarządu Oddziału prof. Andrzej Lachowski z powodu choroby niestety nie mógł uczestniczyć w uroczystości.

Uroczystość rozpoczęło wprowadzenie sztandarów Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy, Technikum Rolniczego im. Sybiraków i Zespołu Szkół im. H.Ch. Andersena oraz odśpiewanie hymnu państwowego. Prezes Zarządu Oddziału Mirosław Myśliński powitał przybyłych gości i wygłosił okolicznościowe przemówienie, w którym przypomniał historię Oddziału.

Inicjatorką powstania Związku Sybiraków w Bydgoszczy była Danuta Kwiaton. Z jej inicjatywy powstała 20-osobowa grupa inicjatywna, która wystąpiła do Zarządu Głównego o powołanie Oddziału. 31 marca 1989 r. Zarząd Główny Związku Sybiraków powołał Oddział Związku Sybiraków w Bydgoszczy. Pierwszym prezesem Zarządu Oddziału został dr hab. Andrzej Lachowski. Oddział w Bydgoszczy od początku mocno angażuje się w działalność patriotyczną, organizując uroczystości rocznicowe, przekazując wspomnienia o przeżyciach na Sybirze młodzieży w szkołach, tworząc znaki pamięci, organizując pomoc Polakom za wschodnią granicą i rozpowszechniając wydawnictwa o tematyce zesłańczej. Wykonuje działalność służebną na rzecz członków w zakresie

sojalnym, zdrowotnym i pomocy w uzyskiwaniu świadczeń. O tych i innych działaniach można przeczytać w okolicznościowej publikacji pt. „25-lecie Bydgoskiego Oddziału Związku Sybiraków” autorstwa Mirosława Myślińskiego, wydanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Po przemówieniu prezesa Zarządu Oddziału wystąpił chór Zespołu Szkół im. H.Ch. Andersena przy akompaniamencie zespołu Ogrodnik Team z Technikum Rolniczego im. Sybiraków, sala im wtórowała.

Po opuszczeniu sceny przez poczty sztandarowe rozpoczęły się przemówienia zaproszonych gości. Jako pierwsza głos zabrała wojewoda Ewa Mes. W serdecznych słowach powiedziała o patriotycznych działaniach Związku Sybiraków i złożyła życzenia dalszych sukcesów w działalności upamiętniającej zesłania na Sybir.

W podobnym tonie przemawiał wicemarszałek województwa kujawsko-pomorskiego Edward Hartwich, nazywając sybiraków „profesorami historii”.

Prezydent miasta Bydgoszczy Rafał Bruski złożył życzenia jubileuszowe i przekazał na ręce prezesa Zarządu Oddziału Medal Prezydenta Miasta Bydgoszczy dla Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy za szczególne zasługi dla miasta Bydgoszczy.

Przewodnicząca Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Dorota Jakuta m.in. powiedziała: „To dzięki wam młodzież może poznać tragiczną historię ludzi, którzy zostali wysłani na Sybir. To wy sprawiacie, że nie sposób przejść obojętnie wobec sybirackich losów”.

Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego płk dypl. Jan Rynkiewicz zwrócił się do prezesa Zarządu Oddziału: „Ten szczególny dzień stanowi okazję do przedstawienia drogi rozwoju oraz głównych wydarzeń w życiu Związku, a także do pokazania ludzi, dzięki którym pasji i uporowi w działaniu oraz konsekwencji organizacja stale się rozwija”.

Kolejnymi mówcami byli bp Jan Tyrawa, przewodniczący Rady Miasta Bydgoszczy Roman Jasiakiewicz, prezes chóru Exultate Deo Andrzej Melkowski, w imieniu posłanki na Sejm RP Anny Bańkowskiej Przemysław Biegański i Stanisław Jurkin, skarbnik Zarządu Głównego Związku Sybiraków.

Po przemówieniach skarbnik Zarządu Głównego Związku Sybiraków z upoważnienia prezesa Zarządu Głównego Tadeusza Chwiedzia Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków udekorował: Danutę Kwiaton – założycielkę Oddziału Związku Sybiraków w Bydgoszczy, An-

drzeja Lachowskiego – pierwszego prezesa Zarządu Oddziału (odznaczenie odebrała siostra Danuta Różycka), Eugeniusza Sobieraja – dyrektora Zespołu Szkół nr 8 im. H.Ch. Andersena, Romualda Rajsa – dyrygenta chóru Exultate Deo, Andrzeja Melkowskiego – prezesa chóru Exultate Deo, Mirosława Myślińskiego – prezesa Zarządu Oddziału Związku Sybiraków. Srebrną Odznakę Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków otrzymali: Wanda Drzewiecka – była zastępczyni prezesa Zarządu Oddziału ds. społecznych, Jan Babiaryz – prezes Zarządu Koła Wyżyny, Ryszard Kopalko – prezes Zarządu Koła w Koronowie, Antoni Skotnicki – skarbnik Zarządu Koła w Koronowie, Irena Żychska – prezes Zarządu Koła w Chojnicach, Janina Figas – działaczka Koła Błonie i Teresa Wędzikowska – była skarbnik Zarządu Koła Błonie.

Odznaką Honorową Sybiraka udekorowano: szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego płk. Jana Rynkiewicza oraz nauczycieli Zespołu Szkół nr 8 im. H.Ch. Andersena Lilianę Pawlak-Kozłowską, Żanetę Pliszkę, Magdalenę Szpot i Piotra Rodosa.

W Dniu Sybiraka 17 września odznaczeni zostali:

– Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków: ordynariusz bydgoski ks. bp Jan Tyrawa,

Najmłodzi artyści, którzy wystąpili podczas uroczystości – dzieci z Przedszkola nr 6 w Zespole Szkół im. H.Ch. Andersena

Od lewej: Eulalia Myślińska – członek Prezydium Zarządu Oddziału, Danuta Kwiatów – założycielka Oddziału, Wanda Drzewiecka – była zastępczyni prezesa ds. społecznych, Mirosław Myśliński – prezes Zarządu Oddziału, płk dypl. Jan Rynkiewicz – szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego

– medalem Pro Patria: Cecylia Ortmann – prezes Zarządu Koła w Tucholi, Kazimierz Strasiński – zastępca prezesa Zarządu Oddziału, Józef Włodarski – prezes Zarządu Koła w Nakle,

– Złotym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej: Danuta Różycka – członek Zarządu Oddziału.

Po części oficjalnej dzieci przedszkolne, uczniowie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum Zespołu Szkół im. H.Ch. Andersena oraz zespół wokalny Technikum Rolniczego im. Sybiraków Ogrodnik Team wystąpili w programie artystycznym. Recytacje, pieśni oraz medialna prezentacja wspomnienia o babci sybiraczce i zdjęć sybiraków zrobiły na widzach ogromne wrażenie, wspomnienia wywołały łzy i wzruszenie. Program artystyczny przygotowały Elżbieta Peplińska, Żaneta Pliszka, Karina Błędowska i Liliana Pawlak-Kozłowska – nauczycielki ZS nr 8 im. H.Ch. Andersena.

Na zakończenie uroczystości przy kawie i słodyczach dzielono się wrażeniami i wspomnieniami.

Mirosław Myśliński

UROCZYSTOŚĆ 25-LECIA POLSKIEJ SEKCJI WILEŃSKIEJ WSPÓLNOTY WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH I ZESŁAŃCÓW

W dniu 4 października 2014 r. delegacja Związku Sybiraków – prezes Zarządu Głównego Tadeusz Chwiedź, członek Zarządu Głównego Jolanta Hryniewicka, skarbnik i prezes Oddziału Związku Sybiraków w Łodzi Stanisław Jurkin oraz sekretarz tego Oddziału Teresa Patrzyzna – wzięła udział we wspaniałej patriotycznej uroczystości. Przybyli także przedstawiciel Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Adam Szczypek i pełnomocnik ds. kombatantów i osób represjonowanych przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego Zbigniew Kamiński.

Dla upamiętnienia 25. rocznicy założenia Polskiej Sekcji Wileńskiej Wspólnoty Więźniów Politycznych i Zesłańców w sobotnie popołudnie w kościele pw. Ducha Świętego w Wilnie została odprawiona msza święta dziękczynna, której przewodniczył proboszcz ks. Wiktor Bogdziewicz.

Po nabożeństwie wileńscy sybiracy, członkowie ich rodzin i goście udali się na cmentarz w Kalwarii Wileńskiej, gdzie przy krzyżu – pomniku

Uroczystość przy krzyżu – pomniku „Polakom Zesłańcom lat 1939–1956” w Kalwarii Wileńskiej

„Polakom Zesłańcom lat 1939–1956” zostały złożone kwiaty i zapalone znicze. Wspólna modlitwa z wikariuszem ks. Józefem Makuciem w intencji tych, którzy nie powrócili z „niehumanitarnej ziemi”, poruszyła wszystkich obecnych.

Druga część spotkania odbyła się w Domu Kultury Polskiej, gdzie zebrani goście z uwagą wysłuchali sprawozdania z 25-letniej działalności organizacji, której przewodniczy obecnie prezes Janina Gieczewska. Polska Sekcja WWWPiZ miała bardzo trudne początki – manifestowała na wiecach ruchu odrodzenia niepodległości Litwy, broniła parlamentu, członkowie organizacji udzielali pomocy prawnej w uzyskaniu dokumentów potrzebnych do rehabilitacji byłych zesłańców – dzięki temu mogli oni otrzymać dodatek pieniężny do skromnych emerytur. Prezes mówiła też o osiągnięciach – utworzeniu koła „Rodzina Sybiracka”, zrzeszającego dzieci i wnuków byłych zesłańców i łagierników. Z inicjatywy członków

Oznaką Honorową Sybiraka wyróżnieni zostali (od lewej): Irena Bylińska, Weronika Daukszewicz, Kazimierz Januszkiewicz, Antoni Ostrouch

Odznaczenie Janiny Gieczewskiej Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków – odznakę wręczył prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków Tadeusz Chwiedź

Tablica poświęcona św. Rafałowi Kalinowskiemu w kościele pw. Duża Świątyni w Wilnie

organizacji w 2012 r. w Żułowiu w Alei Pamięci Narodowej została ustawiona stela i zasadzony dąb „W hołdzie Rodakom Ziemi Wileńskiej – Sybirakom, którzy nie wrócili z zsyłek i łagrów sowieckich”.

Minutą ciszy uczczono pamięć pierwszego prezesa stowarzyszenia śp. Romualda Gieczewskiego i tych sybiraków, którzy odeszli do wieczności.

Następnie rozpoczął się ceremoniał odznaczeń. W uznaniu zasług dla Związku Sybiraków prezes ZG ZS Tadeusz Chwiedź odznaczył Złotą Odznaką Honorową Janinę Gieczewską oraz Odznaką Honorową Sybiraka czterech najstarszych i długoletnich więźniów łagrów sowieckich.

Zgromadzeni na uroczystości honorowi goście gratulowali jubileuszowi i składali na ręce prezesa życzenia wszelkiej pomyślności.

Polskie Studio Teatralne przygotowało specjalny program artystyczny, na który złożyły się piosenki i wiersze z repertuaru Hanki Ordonówny.

Spotkanie upłynęło w bardzo serdecznej i miłej atmosferze.

Jolanta Hryniewicka

POMNIK DOBREGO MAHARADŻY W WARSZAWIE

W dniu 31 października 2014 r. w południe na skwerze Dobrego Maharadży w Warszawie odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika poświęconego Jamowi Sahebowi Digvijayowi Sinhjiowi Rinjitsinhjiowi Jadei zwanemu Dobrym Maharadżą. Ten niezwykły człowiek od lipca 1942 do listopada 1946 r. udzielił schronienia około tysiącowi polskich dzieci, głównie sierot, ewakuowanych ze Związku Radzieckiego. Wybudował dla nich specjalne osiedle w pobliżu swojej rezydencji w Balachadi w księstwie Nawanagar. Przekonał także 25 innych maharadżów do udzielenia wsparcia finansowego i budowy kolejnych osiedli. W sumie w Indiach do marca 1948 r. pomoc znalazło około 5 tys. dzieci. Pomnik stanowi wyraz wdzięczności za okazaną przez Jam Saheba pomoc i gościnę.

W uroczystości udział wzięli (od lewej): sekretarz ROPWiM Andrzej K. Kunert, ambasador Indii Monika Kapil Mohta, Anna Janiszewska-Nietubyć z UdsKiOR, pierwszy sekretarz ambasady Indii Meena, prezes Koła Polaków z Indii z lat 1942–1948 Andrzej Chendyński

Kwiaty pod pomnikiem jako pierwsi złożyli ambasador Monika Kapil Mohta i pierwszy sekretarz ambasady Meena

Na uroczystość przybyli ambasador Indii w Polsce i na Litwie Monika Kapil Mohta z pierwszym sekretarzem ambasady Meeną, sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa Andrzej K. Kunert, zastępca dyrektora Departamentu Uroczystości Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Anna Janiszewska-Nietubyc, burmistrz dzielnicy Warszawa-Ochota Maurycy Wojciech Komorowski, prezes Koła Polaków z Indii z lat 1942–1948 Andrzej Chendyński, przedstawiciele Centrum Studiów Polska–Azja, reprezentanci Związku Sybiraków – Zarządu Głównego, Oddziału Warszawskiego i Koła Ochota, Koła Ochota Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, radni dzielnicy Warszawa-Ochota, dyrektor Zespołu Społecznych Szkół Ogólnokształcących im. Maharadży Jam Saheba Digvijay Sinhji „Bednarska” wraz z młodzieżą, a także liczne grono sybiraków i mieszkańców. Obecne były poczty: sztandaru Zarządu Głównego Związku Sybiraków, proporca Koła ZS Ochota oraz sztandarów

Przedstawiciele Związku Sybiraków (od prawej): wiceprezes Zarządu Oddziału Warszawskiego Maria Stankiewicz, prezes Zarządu Oddziału Mieczysław Pogodziński i prezes Zarządu Koła Ochota Maria Markiewicz

XXI Liceum Ogólnokształcącego im. H. Kołłątaja i Zespołu Szkół im. inż. Stanisława Wysockiego d. „Kolejówki”.

Ceremonię rozpoczęło odegranie hymnów Republiki Indii i Rzeczypospolitej Polskiej. Przybyłych powitał burmistrz dzielnicy Warszawa-Ochota Maurycy Wojciech Komorowski i przedstawił ideę powstania pomnika.

Sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa Andrzej K. Kunert przypomniał historię ewakuacji polskich sierot ze Związku Radzieckiego oraz postać Dobrego Maharadży i jego działania na rzecz pomocy polskim dzieciom. W 2011 r. prezydent Bronisław Komorowski nadał Jamowi Sahebowi pośmiertnie Krzyż Komandorski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. W 2012 r. skwer przy ul. Opaczewskiej otrzymał imię Dobrego Maharadży. Jego imię nosi także Zespół Społecznych Szkół Ogólnokształcących „Bednarska”.

W uroczystości wzięło udział czworo dawnych dzieci, które trafiły pod opiekę maharadży – Jadwiga Tomaszek, Zbigniew Bartosz, Roman Gutowski i Wiesław Stypuła. W ich imieniu wdzięczność za stworzenie „małej Polski w Indiach” i podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do powstania pomnika, przekazał Zbigniew Bartosz.

Aktu odsłonięcia pomnika dokonali ambasador Monika Kapil Mohta, burmistrz Maurycy Wojciech Komorowski, sekretarz ROPWiM Andrzej K. Kunert i Zbigniew Bartosz.

Uroczystość zakończyło złożenie wieńców i wiązanek kwiatów przez delegacje. W imieniu Związku Sybiraków uczynili to prezes Zarządu Oddziału Warszawskiego ZS Mieczysław Pogodziński, wiceprezes Zarządu Oddziału Warszawskiego Maria Stankiewicz oraz prezes Zarządu Koła Ochota Maria Markiewicz.

Pierwszym inicjatorem powstania pomnika poświęconego Dobremu Maharadży był Krzysztof Iwanko z Centrum Studiów Polska–Azja. Zaprojektował go Marek Moderau. Pomnik zwieńczony rzeźbą przedstawiającą kwiat lotosu (roślinę otoczoną szczególnym kultem w Indiach) zawiera informacje na temat pomocy udzielonej Polakom przez Jam Saheba w trzech językach – polskim, angielskim i hindi.

Beata Żyłkowska

DZIAŁALNOŚĆ LUBELSKIEGO ODDZIAŁU ZWIĄZKU SYBIRAKÓW OD 31 SIERPNIĄ 2013 R. DO 15 SIERPNIĄ 2014 R.

31 sierpnia 2013 r. Lubelski Oddział Związku Sybiraków został zaproszony przez wojewodę lubelskiego Jolantę Szolno-Koguc, marszałka województwa lubelskiego Krzysztofa Hetmana, prezydenta miasta Lublina Krzysztofa Żuka, przewodniczącego Zarządu Regionu Środkowo-Wschodniego NSZZ „Solidarność” Mariana Króla do udziału w obchodach święta Dnia Wolności i Solidarności. Uczestniczyliśmy w uroczystej mszy świętej w archikatedrze lubelskiej. Po mszy delegacja złożyła kwiaty przy pomniku bł. ks. Jerzego Popiełuszki.

W dniach 5–6 września 2013 r. Lubelski Oddział Związku ze swoim poczem sztandarowym uczestniczył, jak co roku, w XIII Marszu Żywej

Pamięci Polskiego Sybiru w Białymstoku. Mszę świętą w kościele Ducha Świętego sprawował ksiądz abp prof. Edward Ozorowski, homilię wygłosił ks. dr Tadeusz Krahl. Marsze to piękne patriotyczno-religijne święto, dziękujemy organizatorom.

W drodze do Białegostoku zwiedziliśmy sanktuaria w Parczewie i Kodniu oraz siedzibę zakonu prawosławnego w Jabłecznej.

16 września, w rocznicę bohaterskiej obrony Lublina na zaproszenie nauczycieli oraz młodzieży Technikum Elektronicznego im. Obrońców Lublina 1939 r. i X Liceum Ogólnokształcącego delegacja Związku uczestniczyła w mszy świętej w kościele pw. Niepokalanego Serca Maryi i św. Franciszka, a także w uroczystościach rocznicowych przy pomniku Obrońców Lublina przy ul. Tomasza Zana.

W dniach 17–18 września, uroczystości 74. rocznicy agresji Rosji Sowieckiej na Polskę rozpoczęła msza święta w kościele pw. Wniebowzięcia NMP Zwycięskiej, w intencji ofiar 17 września 1939 r., poległych na Kresach Wschodnich, zamordowanych w Katyniu, zmarłych na zesłaniach i w łagrach Syberii. Po mszy odbył się przemarsz na pl. Dzieci z Pahlitua pod pomnik Matki Sybiraczki. Wartę honorową zaciągnęli harcerze i żołnierze, orkiestra wojskowa odegrała hymn państwowy. Prezes Zarządu Lubelskiego Oddziału Związku Sybiraków Janusz Pawłowski przywitał uczestników uroczystości: parlamentarzystów, przedstawiciela wojewody, marszałka, prezydenta miasta, przedstawicieli służb mundurowych, licznie przybyłą młodzież, kombatantów i wszystkich przybyłych. Wysłuchaliśmy Hymnu Sybiraków. Następnie Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków zostały udekorowane sztandary szkół: XX Liceum Ogólnokształcącego im. Orłąt Lwowskich i XXIII Liceum Ogólnokształcącego im. Nauczycieli Tajnego Nauczania, odznaczone zostały także: Elżbieta Hanc – dyrektor Zespołu Szkół Elektronicznych im. Obrońców Lublina 1939 r. i Barbara Oratowska – prezes Muzeum Lubelskiego Oddziału Martyrologii „Pod Zegarem”. W dalszej części obchodów były wystąpienia okolicznościowe władz, apel pamięci, salwa honorowa, delegacje złożyły kwiaty, zapalono znicze. O godz. 13.30 uroczystości rocznicowe odbyły się z ceremoniałem wojskowym przy pomniku Ofiar Katynia. Przedstawiciele władz wygłosili okolicznościowe przemówienia. Wręczono Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej Zespołowi Szkół Rzemiosła i Przedsiębiorczości im. Jana Kilińskiego. Złożono kwiaty, zapalono znicze, została odegrana melodia „Śpij, kolego”.

18 września o godz. 9.30 w gmachu Collegium Iuridicum złożyliśmy kwiaty pod tablicą pamiątkową Jana Bołbotta (ppor. Jan Bołbott – bohater dowódca obrony fortyfikacji w Tynnem we wrześniu 1939 r.). O godz. 10.00 w Sali Błękitnej Urzędu Wojewódzkiego odbyła się sesja „Agresja sowiecka 17 września 1939 r. na Kresach Wschodnich i Lubelszczyźnie” otwarta przez prof. Zbigniewa Zaporowskiego.

27 września V Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie, które od lat współpracuje z Lubelskim Oddziałem Związku, zaprosiło na jubileusz 65-lecia szkoły; nasza delegacja uczestniczyła w uroczystości.

11 października, na zaproszenie Muzeum Lubelskiego Oddziału Martyrologii „Pod Zegarem”, VI Liceum Ogólnokształcącego, Zespołu Szkół nr 10 w Lublinie i Wydawnictwa GAL, delegacja Oddziału Związku wzięła udział w XI edycji konkursu recytatorsko-krasomówczego „W kręgu poezji Grażyny Chrostowskiej” – lubelskiej przedstawicielki pokolenia Kolumbów. To bardzo cenne zaproszenie. Tam, gdzie jest młodzież, nauczyciele, powinniśmy być żywym świadectwem tamtych lat okrutnej historii Polski.

17 października nasz Oddział otrzymał pismo z Instytutu Pamięci Narodowej dotyczące realizacji programu „O tym nie można zapomnieć”. Program realizowała młodzież z Zespołu Szkół nr 10, udział w nim wzięła sybiraczka Krystyna Mateuszuk.

6 listopada Związek Piłsudczyków i Bursa Szkolna nr 2 zaprosiły sybiraków na patriotyczną mszę świętą z okazji rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Uczestniczący w mszy świętej harcerze ze sztafety rowerowej „Ogień Niepodległości” przekazali światło zapalone w Kościuchnowce. Po mszy światło zostało przeniesione na pl. Litewski pod pomnik marszałka Józefa Piłsudskiego.

7 listopada na zaproszenie dyrektora, rady pedagogicznej oraz samorządu uczniowskiego V LO im. Marii Skłodowskiej-Curie uczestniczyliśmy w obchodach święta szkoły. Odbyło się ślubowanie uczniów klas pierwszych, obejrzelśmy występ szkolnej grupy teatralnej Pretekst i uczestniczyliśmy w spotkaniu pokoleń.

W dniach 9–10 listopada po raz dziesiąty Lubelski Oddział Związku Sybiraków wraz z Towarzystwem Przyjaciół Grodna i Wilna, Towarzystwem Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, Towarzystwem Krzemieńca i Ziemi Wołyńsko-Podolskiej, Stowarzyszeniem

Rodzina Katyńska oraz Fundacją Niepodległości obchodził „Zaduszki kresowe”. 9 listopada o godz. 10.00 przy tablicy Ponarskiej w kościele o.o. Dominikanów na Starym Mieście odmówiliśmy modlitwę za zmarłych, złożyliśmy kwiaty. O godz. 10.45 odbyła się sesja zaduszkowa w Sali Rady Miasta im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Tematy to m.in.: „Wileńskie cmentarze Rossa i Benedyktyński – pomnikami historii Polski”, „Inwentaryzator nekropolii na Białorusi i Ukrainie”, „Prawo do pamięci – ekshumacja i pogrzeb Polaków z Gaju na Wołyniu po 70 latach”. W corocznych sesjach zaduszkowych uczestniczy młodzież lubelskich szkół.

10 listopada o godz. 13.00 w kościele pw. Wniebowzięcia NMP Zwycięskiej odprawiona została msza święta w intencji rodaków poległych w obronie Kresów Wschodnich RP, Lwowa, Grodna, Wilna; zamordowanych w Katyniu, na terenie województw lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego; zmarłych w sowieckich łagrach, na Syberii i w Kazachstanie.

11 listopada, w Święto Niepodległości uczestniczyliśmy w mszy świętej w intencji ojczyzny w archikatedrze lubelskiej. Po niej nastąpił przemarsz na pl. Litewski, gdzie odbyły się uroczystości rocznicowe z ceremoniałem wojskowym i wystąpienia okolicznościowe. Złożyliśmy kwiaty na płycie pomnika Nieznanego Żołnierza i przy pomniku marszałka Józefa Piłsudskiego.

13 listopada na zaproszenie lubelskiego komendanta wojewódzkiego policji z okazji Święta Niepodległości delegacja Lubelskiego Oddziału Związku wzięła udział w mszy świętej w kościele św. Mikołaja.

16 listopada szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego zaprosił prezesów stowarzyszeń, służb mundurowych oraz organizacji kombatanckich i pozarządowych na konferencję na temat: „Działalność kół kombatanckich i żołnierzy rezerwy do wypracowania wspólnych form i metod realizacji zadań”. W konferencji wziął udział prezes Zarządu Lubelskiego Oddziału Związku Janusz Pawłowski.

30 listopada delegacja naszego Oddziału uczestniczyła w obchodach patriotyczno-religijnych 71. rocznicy rozpoczęcia pacyfikacji i wysiedleń z Zamojszczyzny. Obchody zorganizował Zarząd Stowarzyszenia Dzieci Zamojszczyzny w Biłgoraju.

5 grudnia Związek Piłsudczyków zorganizował kolejne uroczystości rocznicowe poświęcone marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu. W 145.

rocznicę urodzin marszałka uczestniczyliśmy w mszy świętej w kościele powiżytkowskim, następnie delegacje złożyły kwiaty przy pomniku marszałka na pl. Litewskim.

Od 14 lat senator RP Stanisław Gogacz prowadzi akcję „Polacy – Rodakom”. Są to biało-czerwone paczki, w których jest list z życzeniami, dwie–trzy książki, zabawka, dominująca część to żywność i słodycze. Akcja ma wielu ofiarodawców, wśród nich jest zawsze Lubelski Oddział Związku. Zebrane dary przekazujemy na ręce przedstawicieli polskiej dyplomacji dla polskich dzieci na Białorusi i Ukrainie. W tym roku akcja miała miejsce 14 grudnia.

2014 r. Lubelski Oddział Związku Sybiraków rozpoczął spotkaniem opłatkowym sybiraków.

12 stycznia 2014 r. w gościnnych progach Bursy Szkolnej nr 3 zebrał się, aby podzielić się opłatkiem, złożyć i odebrać jakże ważne dla nas życzenia dobrego zdrowia. Prezes Zarządu Oddziału Janusz Pawłowski przywitał gości: naszego kapelana ks. prof. Janusza Kanię, przedstawicielkę senatora Stanisława Gogacza, przedstawiciela wojewody, marszałka województwa, prezydenta Lublina, dyrektorów Bursy Szkolnej nr 2 i 3, przedstawicieli stowarzyszeń i organizacji kombatanckich. Wysłuchaliśmy Hymnu Sybiraków w wykonaniu młodzieży Bursy Szkolnej nr 3, następnie młodzież przedstawiła okolicznościowy program i wspólnie śpiewaliśmy kolędy.

9 lutego, w przeddzień 74. rocznicy pierwszej masowej deportacji Polaków na Sybir odbyły się uroczystości rocznicowe pod patronatem prezydenta Lublina Krzysztofa Żuka. O godz. 12.00 w kościele powiżytkowskim odprawiona została msza święta w intencji Polaków zmarłych i zamordowanych na zesłaniu. Po mszy świętej poczty sztandarowe i uczestnicy uroczystości przemaszzerowali na pl. Dzieci z Pahiatus pod pomnik Matki Sybiraczki, gdzie harcerze i wojsko zaciągnęli wartę honorową. Uroczystość zgromadziła przedstawicieli władz miasta, województwa, parlamentarzystów, delegacje wszystkich stowarzyszeń i organizacji kombatanckich, kilkanaście pocztów sztandarowych, dużą liczbę młodzieży; zawsze obecni są przedstawiciele rozgłośni Radia Lublin i TVP Lublin. Został odegrany Hymn Sybiraków. Zebranych przywitał prezes Zarządu Oddziału Janusz Pawłowski, w wystąpieniach okolicznościowych zabierali głos przedstawiciele władz. Delegacje złożyły kwiaty, zapalono znicze. Dla nas, dzieci Sybiru lat 40. XX w., pomnik Matki

Sybiraczki jest miejscem szczególnym, to nie tylko odlew z brązu czy wykuty w granicie, to miejsce wyjątkowe – pamięci o naszych matkach bohaterkach, gdziekolwiek spoczywają ich prochy.

1 marca, w Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, na zaproszenie dyrektora Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej w Lublinie Jacka Weltera, prezydenta miasta Krzysztofa Żuka, marszałka województwa Krzysztofa Hetmana, wojewody Jolanty Szolno-Koguc, delegacja Związku uczestniczyła w obchodach. Msza święta w intencji zamordowanych i zmarłych żołnierzy wyklętych została odprawiona w kościele pw. Michała Archanioła. Następnie uroczystości z ceremoniałem wojskowym odbyły się przy pomniku Zaporczyków na pl. Zamkowym.

15 marca odbyło się walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze Lubelskiego Oddziału Związku Sybiraków. Sprawozdania składali: prezes Janusz Pawłowski, w zastępstwie przewodniczącego Komisji Rewizyjnej – Witold Koleśnik, przewodniczący Sądu Koleżeńkiego Zygmunt Kret. Delegaci udzielili absolutorium ustępującemu Zarządowi i wybrali 14-osobowy Zarząd na czteroletnią kadencję. Prezesem został ponownie wybrany Janusz Pawłowski, wiceprezesem Józef Lis, sekretarzem Adolf Urniaż.

16 marca po raz piętnasty w powojennej historii Lublina Związek Piłsudczyków zaprosił na obchody imienin pierwszego marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, w których zawsze uczestniczymy.

2 kwietnia odbyło się podsumowanie oraz rozdanie nagród VII edycji konkursu „Rodzinna historia”. Otrzymaliśmy zaproszenie od organizatorów: Zespołu Szkół Elektronicznych, Muzeum Lubelskiego – Oddział Martyrologii „Pod Zegarem”, Instytutu Historii UMCS. Uroczystość odbyła się w Galerii Malarstwa Polskiego XVII–XIX w. na Zamku Lubelskim. Należy przypomnieć, że w tych siedmiu edycjach Lubelski Oddział Związku miał trzech laureatów i dwoje wyróżnionych; młodzież ta pisała swoje prace konkursowe na podstawie wspomnień sybiraków – członków naszego Oddziału.

W dniach 13–14 kwietnia obchodzona była 74. rocznica zbrodni katyńskiej. Uroczystości rozpoczęła 13 kwietnia o godz. 12.00 msza święta w kościele powiżytkowskim w intencji ofiar zbrodni katyńskiej. O godz. 13.30 odbyły się uroczystości rocznicowe przy Pomniku Katyńskim z ceremoniałem wojskowym, wystąpieniami okolicznościowymi i odegraniem na zakończenie melodii „Śpij, kolego”. 14 kwietnia o godz. 12.00

miały miejsce: spotkanie przy symbolicznej Mogile Katyńskiej na cmentarzu komunalnym przy ul. Białej, modlitwa pod przewodnictwem kapłana Rodziny Katyńskiej, złożenie kwiatów, zapalenie zniczy. O godz. 12.45 odsłonięto i poświęcono tabliczkę – nazwę ulicy Ofiar Katynia, nadaną przez Radę Miasta, serdecznie gratulujemy. Delegacja Lubelskiego Oddziału Związku uczestniczyła w dwudniowych obchodach.

16 kwietnia na zaproszenie dyrekcji, grona pedagogicznego, rady rodziców i społeczności uczniowskiej Zespołu Szkół nr 10 przybyliśmy na święto szkoły w dziesiątą rocznicę nadania Gimnazjum nr 8 imienia Grażyny Chrostowskiej. Udział w uroczystościach wzięła członkini naszego Oddziału Krystyna Mateuszuk.

30 kwietnia Zarząd Okręgowy Związku Inwalidów Wojennych RP w Lublinie zaprosił na uroczystość 95. rocznicy powstania ZIW RP. W mszy świętej celebrowanej w kościele garnizonowym oraz w dalszym programie uroczystości w Sali Błękitnej Urzędu Wojewódzkiego wzięła udział delegacja naszego Związku.

3 maja o godz. 9.00 w Trybunale Koronnym na Starym Mieście odbyła się uroczysta sesja Rady Miasta z okazji święta 3 Maja. Udział w sesji wziął prezes Janusz Pawłowski. O godz. 10.00 była msza święta w archikatedrze w intencji ojczyzny, po czym dalsze uroczystości przy pomniku Konstytucji 3 Maja na pl. Litewskim.

12 maja przypadała 79. rocznica śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego. Uczestniczyliśmy w mszy świętej, złożyliśmy kwiaty przy pomniku marszałka na pl. Litewskim.

17 maja społeczność Zespołu Szkół nr 10 zaprosiła na Wiosenny Festyn Rodzinny. Program festynu był bardzo bogaty, m.in. jak zostać sławnym pisarzem, pokazy samoobrony, pierwszej pomocy i wiele innych. W festynie uczestniczyła Krystyna Mateuszuk.

17 czerwca Zespół Szkół Plastycznych im. C.K. Norwida zaprosił na prezentację projektu edukacyjnego „Powstanie warszawskie – 63 dni chwały. Lekcja patriotyzmu wczoraj i dziś”. W tej trudnej, lecz wspaniale przygotowanej prezentacji wzięli udział prezes Janusz Pawłowski i Krystyna Mateuszuk.

18 czerwca odbyła się uroczysta msza święta polowa w wąwozie w Rurach Jezuickich, w intencji pomordowanych więźniów Zamku Lubelskiego. Nasza delegacja uczestniczyła w niej na zaproszenie Gimnazjum nr 11 im. Por. Marynarki Mariana Tadeusza Mokrskiego, Muzeum

Lubelskiego Oddziału Martyrologii „Pod Zegarem”, parafii rzymskokatolickiej pw. Świętej Rodziny.

13 lipca na zaproszenie Towarzystwa Krzemieńca i Ziemi Wołyńsko-Podolskiej spotkaliśmy się na wspólnej modlitwie na mszy świętej w kościele pw. bł. Piotra Jerzego Frassatiego odprawionej za Polaków pomordowanych na Wołyniu i Kresach Południowo-Wschodnich.

22 lipca Muzeum Lubelskie i klasztor o.o. Dominikanów zaprosiły nas na uroczystości w 70. rocznicę mordu na Zamku Lubelskim oraz do złożenia kwiatów w Mauzoleum w Baszcie na Zamku.

28 lipca przypadała 100. rocznica wybuchu I wojny światowej. Wojewoda lubelski, marszałek województwa, prezydent Lublina zaprosili do wzięcia udziału w obchodach rocznicowych. Złożyliśmy kwiaty na płycie pomnika Nieznanego Żołnierza i przy pomniku marszałka Józefa Piłsudskiego na pl. Litewskim, na cmentarzu przy ul. Białej przed pomnikiem Legionistów, zapaliliśmy znicze na mogiłach żołnierzy poległych podczas I wojny światowej.

1 sierpnia, w 70. rocznicę powstania warszawskiego oraz akcji „Burza” na Lubelszczyźnie, o godz. 17.00 w skupieniu na pl. Litewskim wysłuchaliśmy dźwięku syren. O godz. 18.00 w kościele cywilno-wojskowym odbyła się msza święta w intencji powstańców warszawskich i uczestników akcji „Burza”.

3 sierpnia odbył się XII Marsz Szlakiem Legionów Józefa Piłsudskiego Lublin–Jastków. O godz. 9.00 złożyliśmy kwiaty pod tablicami na budynku ratusza, poświęconymi Legionom Józefa Piłsudskiego i gen. Gustawowi Orlicz-Szrederowi, a o godz. 9.40 przy pomniku marszałka na pl. Litewskim. W tej pięknej oprawie młodzież złożyła przyrzeczenie strzeleckie Związku Strzeleckiego. Po raz pierwszy zostało nadane honorowe odznaczenie uczestnika Marszu Legionów Józefa Piłsudskiego Lublin–Jastków. Po uroczystości na pl. Litewskim uformowana kolumna wyruszyła na trasę XII Marszu Legionów Lublin–Jastków, gdzie o godz. 16.00 na cmentarzu wojennym została odprawiona msza święta, następnie złożono kwiaty przy pomniku Legionistów.

15 sierpnia dowódca garnizonu Lublin zaprosił na uroczyste obchody święta Wojska Polskiego. Msze święte odbyły się w kościele garnizonowym oraz podczas uroczystości z ceremoniałem wojskowym na pl. Litewskim.

Krystyna Mateuszuk

25 LAT GDYŃSKIEGO KOŁA ZWIĄZKU SYBIRAKÓW

Swoją działalność Zarząd Koła opiera na Statucie naszego Związku, który mówi: „Związek ma na celu reprezentowanie i obronę interesów swoich członków, upamiętnianie losów zesłańców polskich i opiekę nad nimi, współpracę z organizacjami o podobnych celach, popularyzację i upowszechnianie wartości patriotycznych i obywatelskich”. Te wszystkie zalecenia Statutu nasze Koło w pełni realizuje.

Zebrań założycielskie Koła odbyło się 14 kwietnia 1989 r., już cztery miesiące po reaktywowaniu Związku Sybiraków. Wówczas było na zebraniu 65 członków. Wybrano trzyosobowy Zarząd w składzie: prezes – Stanisław Świdorski, sekretarz – Józefa Kierzkiewicz, skarbnik – Elżbieta Chełkowska.

Po roku istnienia Koło liczyło 288 członków, a w kwietniu 1991 r. już 435 członków.

17 czerwca 1991 r. na zebraniu z funkcji prezesa Koła zrezygnował Stanisław Świdorski. Funkcję prezesa powierzono Aleksandrowi Rzyzińskiemu, który sprawuje ją do dziś.

Sztandar Gdynińskiego Koła Związku Sybiraków poświęcony 16 kwietnia 1990 r., ufundowany przez Zofię i Fabiana Świdorskich z Anglii

Na koniec 2007 r. Koło liczyło 450 członków, w tym 188 mężczyzn i 262 kobiety. Najstarszą członkinią Koła była pani Aniela Chmielewska, urodzona w 1909 r., a najmłodszą pani Małgorzata Malicka-Piotrowska, urodzona w 1955 r.

Niestety w okresie naszej działalności zmarło 165 członków Koła, w tym wiele bliskich nam osób. Wspomnę tylko śp. Stanisława Polaka, który pomimo ciężkiej choroby, zawsze gdy zachodziła potrzeba, uczestniczył w poczcie sztandarowym.

16 kwietnia 1990 r., w wielkanocny poniedziałek odbyło się

uroczyste poświęcenie sztandaru Gdyńskiego Koła. Sztandar ufundowało małżeństwo z Anglii – Zofia i Fabian Świderscy.

W 1991 r. rozpoczęły się starania o uzyskanie uprawnień kombatanckich przez członków Koła. To ogrom pracy społecznej, wymagającej dużo czasu i poświęcenia. Tę pracę wykonała sekretarz Koła Józefa Kierzkiewicz. Przez jej ręce przeszło ponad 600 wniosków pozytywnie załatwionych przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Drugim ważnym przedsięwzięciem były starania o przyznanie uprawnień osoby represjonowanej. W naszym Kole takie uprawnienia uzyskało 378 osób. Tu również Zarząd Koła pomagał, wyjaśniał, a czasami nawet namawiał chore osoby do złożenia odpowiednich dokumentów.

W latach 1994–1995 byliśmy współorganizatorami wystaw „Po agresji 17 września 1939 r.” w Muzeum Miasta Gdyni. Pierwsza wystawa ukazywała zwiedzającym koszmar i gehennę pobytu sybiraków na zesłaniu i w łagrach sowieckich. Druga miała podtytuł „Tułacze dzieci” i przedstawiała losy polskich dzieci – uchodźców ze Związku Sowieckiego, które w 1942 r. z armią gen. Władysława Andersa wyjechały do Iranu. Obie te wystawy miały dobrą prasę. Dla nas prawdziwą nagrodą było to, że wystawę zwiedziła liczna grupa młodzieży i mieszkańców Trójmiasta.

Od dłuższego czasu myśleliśmy, aby w Gdyni w jakiś sposób upamiętnić nasze zesłanie na Sybir, śmierć bliskich, znaleźć miejsce, gdzie można w skupieniu wspominać przodków pozostałych na „niehumanitarnej ziemi”. Z inicjatywy Zarządu Koła w dniu 9 czerwca 2003 r. został powołany komitet budowy pomnika w składzie: Aleksander Rzyński, Halina Młyniczak, Józefa Kierzkiewicz, Waldemar Świto. Przy olbrzymiej pomocy śp. inż. arch. Marii Jasińskiej, inż. arch. Mirosława Łaszka oraz śp. Marioli Kafar w dniu 17 września 2004 r. został odsłonięty i poświęcony pomnik „W Hołdzie Zesłańcom Sybiru”. Patronat nad budową pomnika objął prezydent miasta Gdyni Wojciech Szczurek.

Już w następnym roku 19 września pomnik został uroczystie przekazany pod opiekę młodzieży IX Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gdyni. Od tego momentu pod pomnikiem odbywają się coroczne uroczystości Dnia Sybiraka przy udziale władz miasta Gdyni, kompanii honorowej i Orkiestry Reprezentacyjnej Marynarki Wojennej, księży, młodzieży gdyńskich szkół, sybiraków oraz mieszkańców Gdyni.

Gdyńscy sybiracy swoje losy opisali w 10 książkach wydanych przez nich samych, jak i przy pomocy Koła. Są to następujące tytuły: „Pisane

miłością” – trzy tomy książek opublikowane razem z Gdyńską Rodziną Katyńską w 1999 r. pod wspólnym tytułem, jest to praca zbiorowa opisująca dzieje rodzin pomordowanych w Katyniu oraz zesłańców Sybiru, „Mój Ojciec” Haliny Młyńczak – książka wydana 1994 r., w której autorka opisała życie i tragiczną śmierć swojego ojca, wspomnienia te zdobyły I nagrodę w ogólnopolskim konkursie, „Dziś mówię ludziom, co mówiłam Bogu” Joanny Stankiewicz-Januszczak, „Dzieciństwo utracone na Syberii” Michała Mielniczka, „Sybiraczki” Zofii Szackiej-Niewiadomskiej, „Pięć lat wyrwanych z dzieciństwa” Jerzego Apanowicza, „Obraz życia zesłańców polskich na Syberii w XIX i XX wieku” – praca magisterska Moniki Koriat-Kielbasińskiej, która wykorzystała do jej napisania wspomnienia członków naszego Koła, „Polskie sybiraczki harcerki w Afryce 1942–50” Józefy Kierzkiewicz, „Sybir: wspomnienia zesłańca z lat 1939–1943” Eugeniusza Paszkowskiego, „Wspomnienia syberyjskiego zesłańca” Edwar-da Toczka.

Gdyńscy sybiracy mają swój duży wkład także w wydanie książki „Przez Sybir na Ziemię Gdańską”, w której opisali swoje losy na zesłaniu.

Oprócz wydawnictw książkowych członkowie naszego Koła publikują w kwartalniku „Rodowód” „Zesłaniec”, „Sybirak” oraz w „Komunikacie”

Otwarcie wystawy „Po agresji 17 września 1939 r.”, zorganizowanej przez Koło ZS w Gdyni

wydawanym przez Zarząd Główny Związku Sybiraków. W kilku publikacjach ukazały się moje artykuły o aktualnych wydarzeniach w Kole.

Wciągamy powoli do naszej działalności dzieci i wnuki. Byłem wzruszony, gdy dowiedziałem się, że moja wnuczka napisała reportaż z uroczystości Dnia Sybiraka, który ukazał się w „Komunikacie” nr 5/97 Zarządu Głównego Związku Sybiraków.

Krótko mówiąc, robimy wszystko, aby młodzież i społeczeństwo jak najwięcej dowiedziały się o losach swoich bliskich na zesłaniu.

Zarząd Koła jest dobrze zorganizowany. Zadania zostały przydzielone poszczególnym członkom Zarządu. Działa Komisja Socjalna, której przewodniczącą jest Wala Domska, dzielnie wspiera ją Elwira Bartoszek. Organizacją wycieczek i pielgrzymek zajmuje się Waldemar Świto. Księgowość od wielu lat prowadzi Maryla Gromnicka i Krystyna Kowalewska. Tematyką historyczną zajmuje się Elżbieta Chełkowska. Funkcję wiceprezesa aktualnie pełni Jan Okulicz. Komisji Rewizyjnej przewodniczy Czesława Goliszewska.

Szczególne podziękowanie kieruję do pani Józefy Kierzkiewicz, która przez ponad 20 lat pełniła funkcję sekretarza Koła. Przez jej ręce przeszły wszystkie ważniejsze dla sybiraków dokumenty. Obecnie pani Józefa jest ciężko chora i utrzymujemy z nią stały kontakt.

Warta honorowa wystawiona przez Kompanię Reprezentacyjną Marynarki Wojennej przy pomniku „W Hołdzie Zesłańcom Sybiru” (2008 r.)

Od wielu lat Koło posiada sztandar i poczet, który bez względu na pogodę z dumą nosi sztandar. Są to Melania Szyler, Alicja Łazarska, Halina Rodziewicz, Waldemar Świto, Jan Okulicz, Teresa Kaczmarek. Nie sposób nie wspomnieć o śp. Stanisławie Polaku, który mimo ciężkiej choroby nigdy nie odmówił uczestnictwa w poczcie sztandarowym. W dniu 5 grudnia 2008 r. na uroczystości zorganizowanej przez Oddział Związku Sybiraków w Gdańsku nasz sztandar został udekorowany medalem Pro Memoria.

Członkowie Koła spotykają się z młodzieżą naszego miasta. Dwukrotnie w ciągu roku wyjeżdżamy z grupą młodzieży IX LO im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Zespołu Szkół nr 13 i 14 do Szymbarku, gdzie w Domu Sybiraka opowiadamy o naszych przeżyciach na zesłaniu.

Członkowie naszego Koła uczestniczą w konkursach pt. „Przez wieki do niepodległości”, organizowanych przez gdyńskie szkoły. Ściśle współpracujemy z dyrektorami: Aliną Mroczkowską, Andrzejem Gogolą, Krzysztofem Jankowskim oraz z Barbarą Latochą.

Około Bożego Narodzenia organizujemy spotkanie opłatkowe, w którym uczestniczą sybiracy oraz przedstawiciele władz naszego miasta w osobach prezydenta Gdyni Wojciecha Szczurka, przedstawiciele dowództwa Marynarki Wojennej i wielu bliskich nam osób. Spotkanie odbywa się w pięknej sali Klubu Marynarki Wojennej.

Pragnąc choć w skromny sposób podziękować tym wszystkim, którzy tak ofiarnie pracują, na nasz wniosek – 32 członków Koła odznaczono medalem Pro Memoria, 24 Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej oraz 123 Odznaką Honorową Sybiraka. Zakupiliśmy 80 książek pt. „Przez Sybir na Ziemię Gdańską”, które zostały przekazane do szkół i różnych instytucji.

Z woli delegatów Oddziału ZS w Gdańsku zostałem wybrany do Zarządu Głównego Związku Sybiraków w Warszawie. Staralem się nie zawieść zaufania i godnie reprezentować nasz region. Funkcję tę pełniłem do maja br.

Koło nasze ma pod stałą opieką kilka osób, które ze względu na chorobę są mniej sprawne. Pomagamy też kilku osobom materialnie. Robimy to różnymi drogami: przez Zarząd Główny Związku Sybiraków, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Związku Sybiraków w Gdańsku.

Pragnę nadmienić, że nasza współpraca z władzami miasta Gdyni układa się wzorowo, w miarę możliwości i potrzeb spotykamy się prezydentem miasta Gdyni Wojciechem Szczurkiem oraz przedstawicielami Rady Mia-

sta kilka razy do roku. Wspólnie uzgadniamy porządek uroczystości organizowanych przez Związek Sybiraków. Nasze wymagania w stosunku do władz miasta są skromne i staramy się ich nie przekraczać.

Na wniosek dyrektorów kilku gdyńskich szkół w dniu 10 lutego br., w 88. rocznicę nadania praw miejskich Gdyni, z rąk prezydenta miasta Gdyni Wojciecha Szczurka otrzymałem szczególne odznaczenie Medal im. Eugeniusza Kwiatkowskiego, budowniczego Gdyni. Medal jest nadawany raz do roku trzem osobom „Za wybitne zasługi dla Gdyni”. Wyróżnienie na specjalnym zebraniu zadedykowałem gdyńskim sybirakom, ponieważ to oni głównie przyczynili się do tego, że działalność Koła jest doceniana w naszym pięknym mieście.

W związku z przypadającą w tym roku 25. rocznicą powstania Koła ZS w Gdyni, przy pomocy finansowej Urzędu Miasta Gdyni wydaliśmy piękny medal pamiątkowy, który będzie jednym z elementów naszej działalno-

Prezydent Gdyni Wojciech Szczurek (z lewej) i przewodniczący Rady Miasta Stanisław Szwabski wręczają Medal im. Eugeniusza Kwiatkowskiego prezesowi gdyńskich sybiraków Aleksandrowi Rzyńskiemu

ści na rzecz upowszechniania dziejów narodu polskiego w czasie II wojny światowej. W czasie spotkań z młodzieżą w gdyńskich szkołach będziemy przekazywać medale, które swoją treścią pozostawią część naszych tragicznych przeżyć. Umieszczone w szkolnych izbach pamięci medale przez długie lata będą przypominać o losach sybiraków na zesłaniu. W czasie organizowanych seminariów i spotkań będziemy wręczać osobom, którym należy podziękować za pomoc w naszej działalności.

W opracowaniu tym poruszyłem zaledwie kilka ważnych spraw, którymi zajmował się nasz Zarząd w ostatnim 25-leciu. Żmudna praca trwa codziennie. W każdym kole, większym lub mniejszym, wszędzie nasi członkowie wymagają stałej pomocy i porady. W każdym kole jest grupa zapaleńców, która pociąga za sobą innych. To im pragnę podziękować.

Pozostaje pytanie, dlaczego to robimy. Myślę, że z różnych powodów, ale głównie dlatego, że w ten sposób spłacamy dług wobec naszych bliźnich, którzy pozostali na zawsze w syberyjskiej ziemi. W podzięce Bogu za uratowanie życia.

Aleksander Rzyński

TABLICA WdzięCzności Narodowi Irańskiemu

W dniu 27 lutego 2014 r. w Warszawie w pobliżu Parku Krasiańskich została odsłonięta tablica wdzięczności narodowi irańskiemu za pomoc udzieloną w 1942 r. Polakom – zesłańcom ewakuowanym z ZSRR, z napisem w języku polskim i perskim.

Inicjatorem powstania tablicy był Komitet Organizacyjny Środowiska Osób Ocalonych przez Naród Iranu, w składzie którego byli Andrzej Chendyński, Władysław Czapski, Zofia Daniszewska, Maria Dutkiewicz, Maria Gordziejko oraz Felicja Ławniczak-Szpak.

Na uroczystość przybyli m.in. ambasador Iranu Samad Ali Lakizadeh, burmistrz miasta Bandar-e Anzali Reza Poorshaaba, ambasador Kazachstanu Jerik Utembajew, przedstawiciel Kancelarii Prezydenta RP Waldemar Strzałkowski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Bogusław Winid, senator Andrzej Person, kierownik Urzędu ds. Kombatanów i Osób Represjonowanych Jan Stanisław Ciechanowski. Zarząd Główny Związku Sybiraków reprezentowali skarbnik Stanisław Jurkin

i Maria Markiewicz. Udział wzięli także kombatancki i mieszkańcy Warszawy.

Ceremonię rozpoczęło odegranie hymnów państwowych Islamskiej Republiki Iranu oraz Rzeczypospolitej Polskiej.

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Środowiska Osób Ocalonych przez Naród Iranu Władysław Czapski przekazał podziękowania Irańczykom za pomoc udzieloną Polakom, której wyrazem jest powstała po 72 latach od tamtych wydarzeń tablica. Wystąpienia mieli także podsekretarz stanu w MSZ Bogusław Winid, kierownik UdsKiOR Jan Stanisław Ciechanowski, który część przemówienia wygłosił w języku perskim, oraz ambasador Iranu Samad Ali Lakizadeh.

Odstąpienia tablicy dokonali Jan Stanisław Ciechanowski, Samad Ali Lakizadeh, Władysław Czapski i Bogusław Winid. Następnie duchowni obrządku katolickiego, ewangelickiego i prawosławnego oraz gminy muzułmańskiej odmówili modlitwę ekumeniczną. Uroczystość zakończyło złożenie wieńców przed tablicą.

**Beata Żyłkowska,
zdjęcia Kalina Jaskólska**

Tablica wdzięczności narodowi irańskiemu

WYDAWNICTWA

Do bogatej literatury wspomnieniowej o tematyce sybirackiej dołączyła ostatnio książka Zygmunta Strenczaka „Człowiek człowiekowi wilkiem”. Autor posłużył się tu przysłowiem łacińskim „Homo homini lupus est”, w skrócie oznaczającym ludzi zawistnych, nieżyczliwych dla siebie nawzajem. W tym przypadku znaczy to coś więcej, oznacza bowiem wrogość, nienawiść niosącą za sobą śmierć i zagładę niewinnych ludzi.

Na krańcach ziem wschodnich należących do Polski do 17 września 1939 r. rozegrały się dramaty ludzi, którzy niczym nie zawinili. Napadnięci nocą, wyrwani ze snu, załadowani do towarowych, brudnych wagonów zostali wywiezieni na północ, wschód i południe Związku Radzieckiego.

Autor omawianej książki jest sybirakiem, sam doznał bólu nędzy, głodu i upokorzenia, tym bardziej więc wiarygodna jest jej wymowa. Publikacja podzielona jest na cztery główne części tematycznie powiązane: „Zbrodnia katyńska”, „Syberia – deportacje”, „Rzeź wołyńska” i „Wspomnienia”. Otwiera ją „Wprowadzenie prof. dr. hab. Janusza Karwata” omawiające ogólne tło historyczne, na jakim rozgrywają się stosunki polsko-rosyjskie.

We wstępie autor Zygmunt Strenczak zwraca się wprost do przyszłych czytelników, by czytając, poznali różnorodne losy Polaków w czasie II wojny światowej, jak los miotał ludźmi po niemal wszystkich kontynentach świata, jak sponad milionowej rzeszy wywiezionych na Syberię i do Kazachstanu do Polski wróciło tylko około pół miliona, pozostali zginęli lub osiedlili się w innych krajach.

W części „Zbrodnia katyńska” autor przytacza wiele dokumentów jej dotyczących, dziś już na szczęście dostępnych (aczkolwiek nie wszystkie) w archiwach polskich i rosyjskich. Cytowane dane są autentyczne, oparte na dokumentach, a nie na domysłach.

Część „Syberia – deportacje” przedstawia opis czterech masowych deportacji Polaków z terenów zagrabionych, warunki transportu, miejsca zsyłki, pracę i życie na zesłaniu.

Najmniej znane są sybirakom wydarzenia, jakie miały miejsce w czasie II wojny światowej na Wołyniu – rzeź ludności polskiej na Wołyniu w 1943 r. Ukraińscy nacjonałści pod hasłami wolnościowymi dokonali na mniejszości polskiej ohydnej zbrodni, zabijając Polaków w okrutny sposób, gwałcąc i rabując. Rzeź inspirował i dowodził nią Stepan Bandera, dziś bohater Ukraińców.

Ponad połowę objętości książki zajmują „Wspomnienia”, wśród nich wspomnienie o rodzinie polskiego kosmonauty Mirosława Hermaszew-

skiego, ze wsi Lipniki na Wołyniu, ocalonego z rzezi jako niemowlę dzięki matce.

W drugiej połowie lat 40. XX w. wielu ocalonych Polaków przesiedliło się w ramach repatriacji do Polski. Tu kończyli szkoły, wielu z nich zrobiło kariery naukowe. Prof. Józef Łukaszewicz w latach 1981–1982 był rektorem Uniwersytetu Wrocławskiego, Danuta Małecka – profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, Karol Nowicki jest lekarzem chirurgii w szpitalu w Pile.

Andrzej Rozwadowski wywieziony z rodziną jako siedmiomiesięczne niemowlę do Kazachstanu wrócił do Polski w 1946 r. W 1998 r. odbył długą podróż na rowerze do miejsca zesłania, którą opisał w książce „Syberia raz jeszcze” wydanej w 1993 r.

Książkę „Człowiek człowiekowi wilkiem” zamykają wspomnienie autora zatytułowane „Matki sybiraczki – bohaterki przetrwania” oraz opis powstania i działalności Oddziału Związku Sybiraków w Pile.

Książkę można nabyć, kontaktując się z autorem pod nr. tel. 723 882 432 lub 672 621 838.

Irena Tańska

Spis treści

Sprawy organizacyjne	3
Uchwały z posiedzenia Zarządu Głównego w dniu 14 października 2014 r. w Warszawie.....	3
Spotkanie w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – G. Lipowski.....	7
Pismo szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana S. Ciechanowskiego z 17 września 2014 r.	9
Uroczystości i spotkania	11
Odświeżenie obelisku Sybiraków w Gromadce – W. Puchała.....	11
Wystawa prac prof. Stanisława Kulona w Białymstoku – M. Niekoraniec	12
Msza święta w intencji ojczyzny we Wrocławiu – G. Żak, W. Kowalczyk.....	13
Uroczystość 75. rocznicy agresji Związku Radzieckiego na Polskę i 25-lecia Koła nr 5 w Krośnie Odrzańskim – D. Otlewska	15
Dzień Sybiraka we Wrocławiu – W. Kowalczyk	19
Uroczystości 17 września w Białymstoku – H. Dzierma, J. Hryniewicka.....	21
Dzień Sybiraka w Mławie – I. Łazowa „Nowy Kurier Mławski”.....	23
Dzień Sybiraka w Gdańsku – C. Riedl.....	25
Dzień Sybiraka w Przemyśle – M. Boczar, J. Preiss	30
Odświeżenie pomnika Zesłańców Sybiru 17 września 2014 r. w Rzeszowie – D. Zbyszyńska.....	33
Pomnik Matki Sybiraczki w Szczecinie – I. Biedulska	37
Dzień Sybiraka w Toruniu – D. Szelatyńska.....	39
Obchody Dnia Sybiraka w Warszawie – B. Żyłkowska	42
Obchody Dnia Sybiraka w Dębnie – T. Wiśniewska	46
Obchody Dnia Sybiraka w Kwilczu i Międzyzgodzie – O. Lehmann, A. Nowak.....	50
Obchody Dnia Sybiraka w Rudnej i innych Kołach Oddziału Związku Sybiraków w Legnicy – RH „Nowiny Gminne”, W. Puchała.....	53
Uroczystości 17 września w Świebodzicach – R. Łyczba.....	57
Dzień Sybiraka w Oławie – Ł. Michalik.....	59
Sybiracy pamiętaj! – R. Karczewski.....	60
Dzień Sybiraka i 25-lecie Oddziału Związku Sybiraków w Jarosławiu – Z. Garczyńska.....	62
Dzień Sybiraka w Brodnicy – J. Hildebrant.....	65
Obchody Dnia Sybiraka w Oddziale Związku Sybiraków w Łomży – N. Żyłko.....	67
Odświeżenie tablicy pamiątkowej w Kuźnicy Czarnkowskiej – Z. Strenczak, J. Skrobot	70
Jeśli my zapomnimy o nich, niech Bóg zapomni o nas – www.bardo.pl.....	72
25-lecie bydgoskiego Oddziału Związku Sybiraków – M. Myśliński	75
Uroczystość 25-lecia Polskiej Sekcji Wileńskiej Wspólnoty Więźniów Politycznych i Zesłańców – J. Hryniewicka.....	80
Pomnik Dobrego Maharadzy w Warszawie – B. Żyłkowska	83
Działalność Lubelskiego Oddziału Związku Sybiraków od 31 sierpnia 2013 r. do 15 sierpnia 2014 r. – K. Mateuszuk	86
25 lat Gdyńskiego Koła Związku Sybiraków – A. Rzyński	94
Tablica wdzięczności narodowi irańskiemu – B. Żyłkowska.....	100
Wydawnictwa – I. Tańska.....	102